

Ivanega, Jan

Stavební řemeslníci na schwarzenberských panstvích v Čechách 1660–1848 : příspěvek ke slovníku umělců

Opuscula historiae artium. 2015, vol. 64, iss. 2, pp. 206-223

ISSN 1211-7390 (print); ISSN 2336-4467 (online)

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/135017>

Access Date: 29. 11. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Stavební řemeslníci na schwarzenberských panstvích v Čechách 1660–1848. Příspěvek ke slovníku umělců*

The landed property of the Schwarzenberg family in Bohemia developed through a steady process of acquisitions in the second half of the 17th and the first half of the 18th century. The family's landed property in Bohemia was one of the largest possessions in the Habsburg Monarchy and comprised a collection of estates and land in central, southern, and eastern Bohemia. This article seeks to map the figures and the careers of the construction tradesmen (masons and carpenters) who worked on the countless construction projects for the Schwarzenberg's in 1660–1848. It contributes to an understanding of the mobility and education of baroque tradesmen and discovers a number of previously unknown figures. The sources used for the information include parish registers and the Schwarzenberg family's own records of building projects and construction tradesmen. The parish registers provide information on the age, profession, and social ties of the tradesmen. The records on the building projects indicate what work individual tradesmen did on the project. The nobility's records on hired labour provide an outline of the careers of individual tradesmen and especially information on when a given tradesman entered the service of the state, received an increase in wages, was discharged, or was replaced in the case of death. The materials collected in this research reveal that the nobility were consistently interested in hiring tradesmen from the ranks of the inhabitants of their estates. The ideal master mason or carpenter on a Schwarzenberg estate tended to have been trained with the support of the nobility, was able to speak both of the languages used in the land (Czech and German), knew how to draw, and was able to maintain a precise budget and accounts during the course of the construction work.

Keywords: lexicons of artists; construction; architecture; the Schwarzenberg family; 17th century; 18th century; Bohemia

PhDr. Mgr. Jan Ivanega

Ústav estetiky a dějin umění, Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích / Institute of Aesthetics and
Art History, University of South Bohemia in České
Budějovice

e-mail: honza_ivanega@seznam.cz

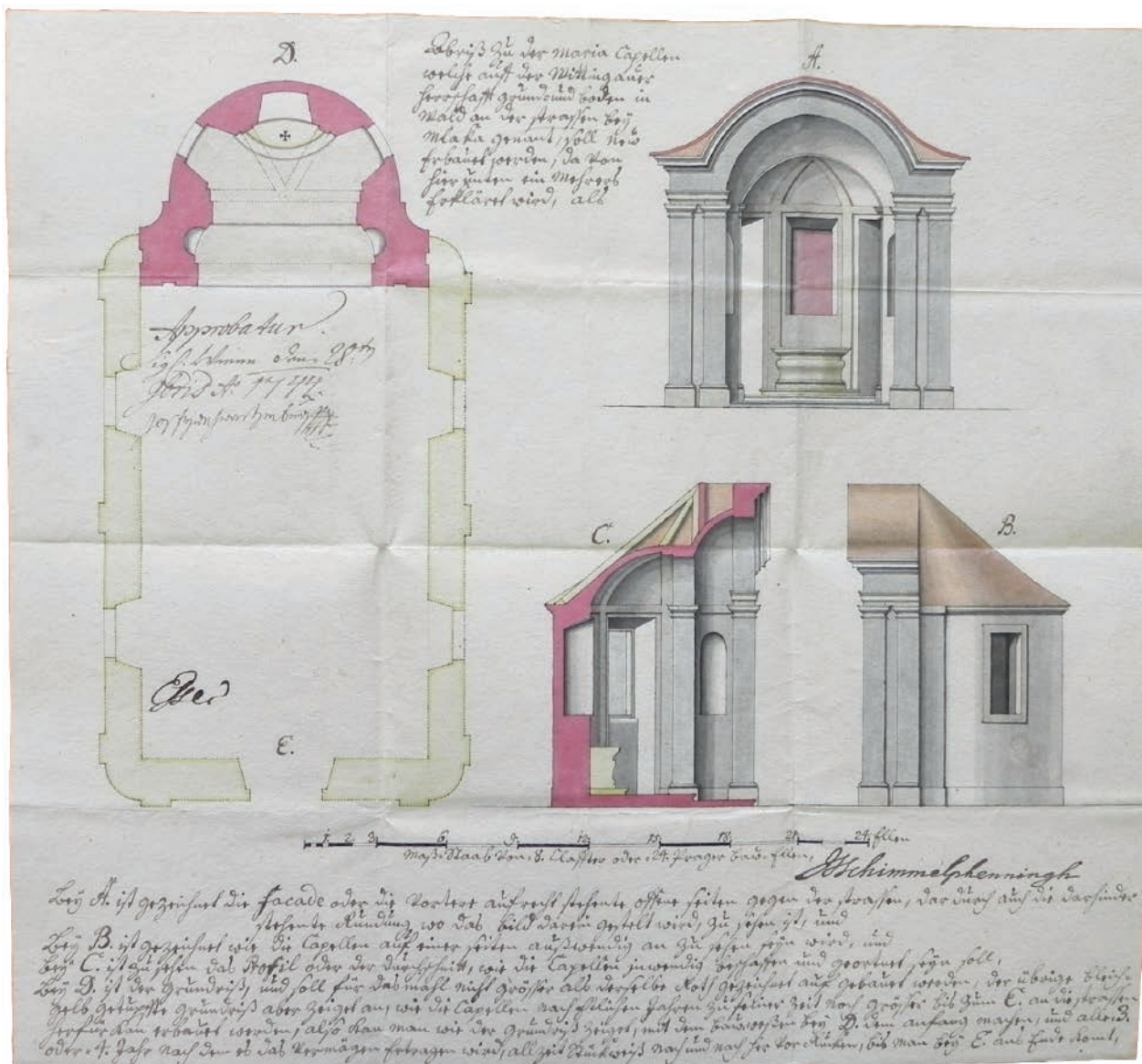

Jan Ivanega

Slovníky umělců a řemeslníků patří v českém prostředí již od dob klasických prací Antonína Podlahy a Rudolfa Kuchynky k základním výstupům materiálově zaměřeného uměleckohistorického bádání.¹ Jejich význam spočívá ve sběru materiálu cenného pro prohloubení dosavadního poznání památkového fondu i pro další studium. Tradice výzkumu se opírá o zkoumání evidenčních pramenů, zvláště církevních matrik, jež umožňují poznat mimo základních životních dat i sociální síť příslušné osobnosti prostřednictvím analýz kategorií kmotrovství či svědectví na svatbách. Matriční výzkum lze doplnit informacemi obsaženými v pramenech vzešlých od objednavatelů, které obsahují zprávy o tvůrčí činnosti umělců i řemeslníků.

Z naznačených premis vychází i předložený příspěvek k dějinám stavebního podnikání na schwarzenberských majetcích v Čechách v období od 17. do 19. století. Rokem 1660, kdy Jan Adolf ze Schwarzenbergu (1615–1683) získal panství Třeboň, počíná kontinuální rodová držba pozemků v Čechách, jež trvá v omezené míře a s výjimkou epizody éry budování socialismu dodnes. Pozornost upřu k českým majetkům rodu, tj. k panstvím Třeboň, Hluboká, Mšec, Vlčice, Postoloprty, Protivín, Český Krumlov, Prachovice, Vimperk, Orlík a Chýnov, jež doplňovala řada menších statků.² Vzhledem k neúplné pramenné základně zůstanou stranou zájmu rodové majetky v Praze a panství mimo historické území Čech. Těžiště studie leží v 18. století, pramenně nejlépe uchopitelném, v době knížat Adama Františka (1680–1732), Josefa I. Adama (1722–1782), Jana Nepomuka (1742–1789) a Josefa II. (1769–1833). Prameny ke staršímu období schwarzenberské držby v Čechách z éry knížat Jana Adolfa a Ferdinanda Viléma (1656–1703) jsou vesměs torzovité. Naopak mladší materiály z 19. století mají odlišný charakter a nárůst jejich množství ztěžuje soustavný výzkum. Přesto je nezbytné posunout časovou hranici zájmu studie k symbolickému mezníku roku 1848, neboť řada řemeslníků, činných na knížecích panstvích v Čechách na sklonku 18. století, žila a působila i v první polovině 19. věku. Ve čtyřicátých letech 19. století nastala generační obměna knížecích

1 – Lorenz Habel, schválený návrh stavby kaple Zasnoubení Panny Marie v Mláče (panství Postoloprty), 1744. Třeboň, Státní oblastní archiv

stavitelů. Namísto řemesníků školených v cechovní tradici byli napříště pro schwarzenberské stavební podnikání klíčoví absolventi pražské či vídeňské techniky a akademicky vzdělaní architekti.³

V centru mého zájmu stojí řemeslníci projektujících stavebních profesí, tj. zedníci a tesaři.⁴ Stranou ponechávám kameníky, sklenáře, zámečníky, kováře a pokrývače. Schwarzenberské prameny k nim poskytují bohaté informace, avšak na knížecích staveništích měli vesměs podřízené postavení. Stejně tak se na tomto místě nevěnují truhlářům, řezbářům, sochařům, ani malířům a štafířům, jejichž dílo si zaslouží samostatnou pozornost.⁵ Slovník si v žádném případě neklade nárok na úplnost – z důvodu uchopitelnosti problematiky jsem zcela opominul stavby

při hospodářských objektech na panstvích (pivovary, mlýny, vinopalny, myslivny, lesovny aj.) a je zřejmé, že i při sledování patronátních stavbách (kostely a kaple, špitály, zčásti školy) i panských stavbách bude možné shromážděný materiál doplňovat. Z toho důvodu je třeba vnímat slovník především jako pokus o první souborné představení stavebních řemeslníků ve schwarzenberských službách, na který bude možné v budoucnu navázat dalšími poznatky.

Nevyrovnaný obsah hesel, z nichž některá jsou informačně podstatně bohatší, než jiná, obsahující pouze stručné informace, je dán stavem pramenné základny. Mimo matrik ji představují zejména stavební akta schwarzenberských fondů a materiály ke stavebním řemeslníkům.⁶

Shromážděný materiál umožňuje poznat průběh vzdělání a kariér řady tvůrčích osobností rozličných profesí, často v několika generacích. Pro knížecí řemeslníky je typická i mobilita mezi panstvími. Značnou výpovědní hodnotu mají medailony pro poznání motivací, které vrchnosti vedly k volbě konkrétních řemeslníků. Korespondence ve věci obsazování jednotlivých míst panských zednických a tesařských mistrů dále umožňuje poznat důraz, který knížata ze Schwarzenbergu a jejich úředníci kladli na skloubení praktických dovedností s teoretickými znalostmi. Ideální knížecí tesařský či zednický mistr měl zvládat patřičné pojmosloví, měl být schopný připravovat plánovou a rozpočtovou dokumentaci, vést stavbu a předkládat vyúčtování jejích skutečných nákladů. Vedle toho byla důležitou podmínkou angažmá ve knížecích službách znalost obou zemských jazyků, ideálně aktivní. Dobře patrné jsou i strategie řemeslníků usilujících o zvýšení platu: své žádosti suplikanti vesměs opírali o kvalitu odvedené práce a věrnou službu, popřípadě o stížnosti na drahotu a obtíže s užíváním rodiny. Argumentační strategie by si zasloužily bližší pozornost v širším srovnávacím rámci. Prozatím není jasné, nakolik byly žádosti formalizované a nakolik odrážely jedinečnost životní situace suplikanta. Dílčí sondy do pramenů černínské panství Jindřichův Hradec prozrazují silnou formalizovanost žádostí o povolení k vyučení zednickému i tesařskému řemeslu, jež za suplikanty psali hraběcí úředníci.⁷ V případech schwarzenberských stavebních řemeslníků byla situace odlišná, vzhledem k požadavku gramotnosti psali své suppliky a memoriály obvykle sami.

Ediční poznámka

Abecedně řazená hesla jsou uvozena příjmením a jménem řemeslníka, na něž navazují jeho životní data, pokud se je podařilo dohledat. Další část tvoří výčet díla na základě dostupných pramenů, jež jsou vedle dosavadní literatury citovány v závěru hesla. Z prostorových důvodů nejsou opakovány již známé údaje. Citáty z pramenů většinou převádím pro větší čtenářskou přístupnost do češtiny. Významnější údaje ponechávám v němčině, přičemž plně respektuji zvláštnosti originálu. Ediční zásahy jsou označeny obvyklým způsobem: znaménko [...] označuje vypuštění části textu. Na správnou transliteraci nezvyklých tvarů upozorňuji [!].

Použité zkratky

AM	Archiv města
FÚ	farní úřad
inv. č.	inventurní číslo
kart.	karton
s. d.	sine dato
s. f.	sine folio
s. l.	sine loco

sign.	signatura
SOAT	Státní oblastní archiv v Třeboni
SOAT-ČB	Státní oblastní archiv v Třeboni, oddělení České Budějovice
SOAT-ČK	Státní oblastní archiv v Třeboni, oddělení Český Krumlov
SOKA	Státní okresní archiv
ÚK	Schwarzenberská ústřední kancelář Hluboká nad Vltavou (staré oddělení)
ÚSS	Schwarzenberská ústřední stavební správa České Budějovice
Vs	Velkostatek

Zkráceně citovaná literatura

Ivanega 2014 – Jan Ivanega, *Lovecký zámek Ohrada a schwarzenberská sídla na panství Hluboká nad Vltavou*, Praha 2014.
 Kořán 1967 – Ivo Kořán, Mirovický kostel sv. Klimenta v baroku, *Umění* XV, 1967, s. 410–421.
 Šanda 2011 – Martin Šanda, *Antonio Ehorto Martinelli jako schwarzenberský knížecí architekt a stavitel* (diplomní práce), Ústav pro dějiny umění FF UK, Praha 2011.
 Vlček 2004 – Pavel Vlček, *Encyklopedie architektů, stavitelů, zedníků a kameníků v Čechách*, Praha 2004.

BATOVSKI, Jacob – knížecí lobkovický tesařský mistr, Krásná Hora.

1761 předložil rozpočet opravy zvonice kostela sv. Kateřiny v Kostelci nad Vltavou (panství Orlík) v ceně 1217 zl.

P: SOAT, Vs Orlík, inv. č. 1134, sign. III Kα 10a, kart. 40.

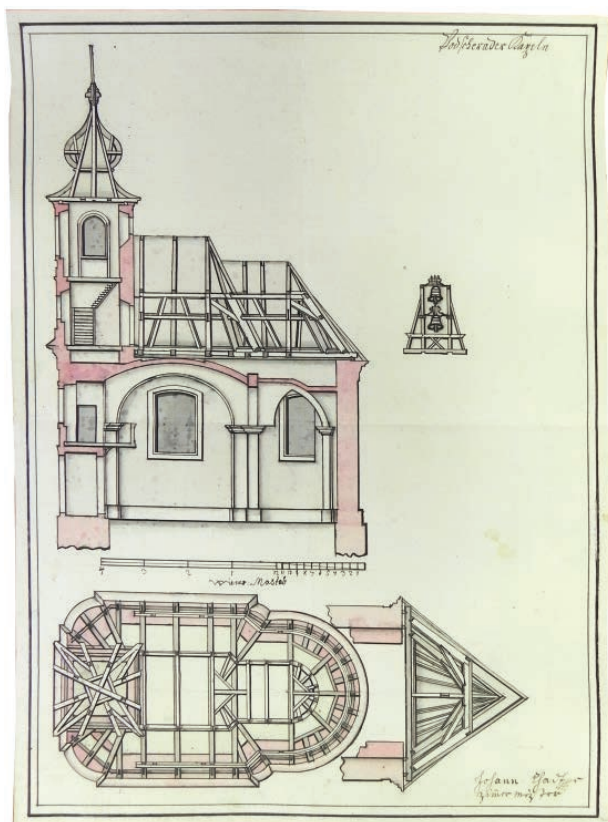
BINDER (Bünder), Joseph – měšťanský zednický mistr a palič vápna, Vimperk.

1794 uvažován jako možný kandidát na místo po vimperském panském zednickém mistru →V. Witschiglovi. Na otázku krumlovského stavebního úřadu, jak rozumí stavebnímu řemeslu, měl odpovídat nedochovaný (?) rys a rozpočet.⁸ 1797 byl nařčen se svým synem Leopoldem Binderem z poškozování zájmů jistého panského zedníka, neboť údajně projektovali stavby. 1798 se s →V. Witschiglem zapletl do manipulací s cenami vápna dodávaného na panské stavby.

P: SOAT-ČK, Vs Vimperk, inv. č. 6178, sign. VII D 2i, kart. 948; SOAT, Vs Netolice, inv. č. 583, sign. VII D 4c, fasc. 955.

CLEMENT, Mathias Thomas (1726? – 30. října 1778) – zednický mistr, panství Třeboň.

Přijat na místo panského stavitele namísto zesnulého →J. G. Schrenka od ledna 1761. Místo mu údajně přislíbil hlubocký ředitel Anton de Bossi i polír →L. Habel, který jej „vyzkoušel z akademických znalostí“, v čemž C. „dobře obstál“.⁹ Vzápětí byl na zkoušku odeslán k novostavbě fary v Budislavi (statek

2 – Johann Chadt, **návrh krovu nere realizovaného kostela sv. Anny v Počeradech** (panství Postoloprty), 1782. Třeboň, Státní oblastní archiv, oddělení Český Krumlov

DEUTSCH, Adalbert – tesařský mistr, České Budějovice. 1789 se ucházel o místo panského tesařského mistra pro panství Hluboká jako konkurent → J. Šindeláře.
P: SOAT, Vs Hluboká, sign. IB 7D 4b.

DUSCHEK, Stephan (1751? – 5. ledna 1835) – tesařský mistr, Chýnov. Původem postoloprtský tesař se působil po 1789 na vodních kanálech na panství Český Krumlov. 1795 se ucházel o místo knížecího tesařského mistra na panství Chýnov. Zdůraznil, že je schopen zhotovit plánovou i rozpočtovou dokumentaci. Místo získal na úkor → J. Gabriela. Následně na Chýnovsku prováděl řadu prací a opakovaně prosil o zvýšení platu. Ve funkci je uváděn ještě 1832.
P: SOAT, Sběrka matrik, FÚ Chýnov, kniha 24; SOAT-ČK, ÚK Chýnov, sign. B 7D 8; SOAT-ČK, ÚSS, kart. 89, sign. 30.

FLEISCHANDERLE, Jacob – tesařský mistr, nejmenované buquoyenské panství, původem z Horních Rakous.¹⁰ Od mládí byl vychováván v tesařském řemesle, mistrem se údajně stal na buquoyenském panství. 1691 se ucházel o místo panského tesaře na některém ze schwarzenberských majetků, neboť v posledních letech provedl řadu prací na panstvích Třeboň a Hluboká.¹¹
P: SOAT-ČK, ÚK Třeboň, sign. B 7D 8.

HABEL, Lorenz¹² (1699? – 9. února 1766) – panský stavební polír, panství Hluboká. Švagr → J. G. Schleichera. „Nově jmenovaný polír“ přijel z Vídně již v červenci 1722.¹³ V dalších letech opakovaně cestoval do Vídně, neboť mu byly propláceny cestovní náklady.¹⁴ 1723 pracoval 161 a půl dní (mzda 121 zl. 15 kr.), 1724 176 dní (mzda 132 zl.),¹⁵ nepochybně především na přestavbě hlubockého zámku. 1725 H. zhotovil ideální plán loveckého zámku Ohrada (panství Hluboká). Kníže Adam František mu zároveň přiznal vysokou mzdu 45 kr. denně a deputát, měl také nárok na byt v hlubockém zámku. V zimě měl H. pracovat na tarasování rybníků a v kamenolomech, „zkrátka tam, kde bude třeba.“¹⁶ V prosinci 1727 žádal o svolení k sňatku a přidělení většího bytu. 1726 navrhoval kostnice při kostelech v Lišově a Zahájí (panství Hluboká). 1729 projektoval opravu věže kostela sv. Václava v Lišově (panství Hluboká). Ve druhé polovině dvacátých let prováděl také četné stavby při hospodářských objektech na hlubockém panství. 1730 jej kníže odeslal na panství Schwarzenberg ve Středních Frankách, kam byl s družinou krumlovských zedníků odeslán, aby prováděl stavby podle plánů Antona Erharda Martinelliho.¹⁷ Ve Schwarzenbergu opravoval panský pivovar, zámky

Budislav), již zdárně realizoval a byl přijat. 1763 předkládá variantní návrhy zvonice kostela v Ledenicích (panství Třeboň), z nichž jeden byl v následující stavební sezóně proveden. V prosinci 1765 předkládá projekt přestavby bývalého zámeckého pivovaru v Třeboni na knížecí buchhalterii. V šedesátých letech vede úpravu kostelů v Ševětíně (panství Třeboň) a Bošilci (panství Třeboň). Po smrti → L. Habela se C. v srpnu 1766 uchází o přidělení jeho někdejšího platu, jelikož připravuje plány a rozpočty staveb, na něž také dohlíží. Kníže Josef I. Adam žádosti v lednu 1767 vyhovuje. V letech 1765, 1770 a 1774 předkládá variantní návrhy panského špitálu v Třeboni. 1777 navrhl opravu filiálního kostela sv. Vavřince v Kostelci (panství Třeboň). Po smrti C. se o jeho místo uchází → M. Zettler.

P: SOAT, Sběrka matrik, FÚ Třeboň, kniha 27. – SOAT, Vs Třeboň, sign. IA 3Kα 50b; IA 3Kα 55b; IA 3Kα 57b; IA 3Kα 68b; IA 3S 3c; IB 7D 8a. – SOAT ČK, sign. A 3S 2b; A 6Bš 2a, fasc. III, 1749-1799; B 7D 8.

L: Vlček 2004, s. 114. – Šanda 2011, s. 79, 100, 146-148.

ČONDL (Tschondl), Tobias († 1774?) – tesařský mistr, Netolice.

Po jeho smrti 1774 byl do panských služeb přijat → A. Liška. Ve své profesi byl Č. údajně „sehr bedeutet“.

P: SOAT, Vs Netolice, inv. č. 583, sign. VII D 4a.

ve Schwarzenbergu a Erlachu, podílel se na stavbě klášterního františkánského kostela, četných hospodářských objektů aj. Po 1736 se podílí na přípravě stavby nové zámecké a poutní kaple v Erlachu, následující rok připravuje rozšíření kostela a znovuvýstavbu zvonice farního kostela v Scheinfeldu. V letech 1741–1743 provedl rozsáhlou sanaci zámku Schwarzenberg. 1743 navrhl novou kapli P. Marie Pomocné připojenou k presbytáři klášterního kostela jako náhradu za starou stavbu v sousedství. Téhož roku se ve Schwarzenbergu znovu oženil (ovdověl údajně o rok dříve). Vzápětí byl povolán zpět na hlubocké panství, aby provedl opravy objektů poškozených během první slezské války. Kníže Josef I. Adam také zamýšlel jeho využití na zamýšlené stavbě děkanského kostela v Postoloprtech.¹⁸ Plat mu měl být vyplácen čtvrtletně, a to z platů panství Protivín a Třeboň (po 110 zl. ročně), respektive Hluboká (naturální deputát). 1747 žádal o zvýšení deputátu ve prospěch jeho ženy a sedmi dětí. Opravoval zejména zámek v Hluboké, obnovil farní dvory v Pištíně, Zahájí aj. 1744 navrhl kapli Zasnoubení P. Marie v Mláce (panství Třeboň) [obr. 1] a faru v Chřešřovicích (panství Protivín). 1745 navrhoval krumlovskou jízďárnu (v Krumlově údajně často pobýval již od roku 1744) a provedl rys třeboňské zámecké kaple, o dva roky později s třeboňským stavitelem →J. G. Schrenkem obhlédl kostel v Dolních Slovnicích (panství Třeboň). Na jaře 1747 měl obhlédnout poškozený krov zámku Chýnov. 1749 pořídil plánovou dokumentaci zámku v Českém Krumlově. Téhož roku byl vyslán k obhlédnutí staveb na panství Protivín. 1750 rozšířil byt panského myslivce v Libníči (panství Hluboká). 1752 předložil plány přestavby třeboňského zámeckého pivovaru, stavělo se však podle konkurenčního návrhu →J. G. Schrenka, navrhl i opětovné vystavění vyhořelého dvora v Miřeticích (statek Přechín), respektive kaplanku v Heřmani (panství Protivín). V témže roce se také potřetí oženil. 1756 předložil návrhy úprav pokojů na zámku v Protivíně. Po 1758 se podílel na výměně střechy zámku Kratochvíle (panství Netolice, realizace 1762), navrhoval domy pro slabomyslné při panských špitálech v Lišově (panství Hluboká) a Třeboni (opakované návrhy 1760). 1761 při cestě do Prahy obhlédl spadnutím hrozící část chodby v patře orlického zámku. Buď H., nebo krumlovský polír J. Fortin měl 1761 připravit návrh zvonice kostela v Kostelci nad Vltavou (panství Orlík). H. v roce 1761 předložil také návrh úprav zahradního průčelí zámku Hluboká. Mimoto navrhoval řadu prací při panských hospodářských objektech na řadě panství. Zkoušel ze znalostí uchazeče o místo v panských službách (→M. T. Clement, →J. Libora aj.). Prokazatelně vedl také školení →W. Witschigla. Spolupracoval s →Ch. Smrschem, →Ř. Kunstem a dalšími řemeslníky. Význam H. pro knížecí stavební podnikání je dobře patrný i z vyjádření knížete Josefa I. Adama po jeho smrti.¹⁹ O místo po H. se ucházeli Simon Schäringer a bratr krumlovské řeznice, který údajně po 20 let pracoval zčásti ve Vídni, zčásti v Uhrách. Post získal →W. J. Schmidt. Část prací po H. převzal i →M. T. Clement.

P: SOAT, Sběrka matrik, FÚ Hosín, knihy 14, 19; SOAT, Vs Hluboká, sign. IB 7D 4b; IA 3Kα 30b; IA 3Kα 25b; IA 3S 1b; SOAT, Vs Třeboň, sign. IA 3Kα 40m; IA 3Kα 72b; IA 3Kα 73i; IA 6Bß 3; IB 7D 8a; SOAT, Vs Chýnov, sign. I 6Bß 1b; SOAT, Vs Netolice, sign. VI Bß 5; SOAT, Vs Protivín, inv. č. 1752, sign. IIIKα 24e, kart. 64; inv. č. 1739, sign. IIIKα 23b, kart. 63; inv. č. 1780, sign. IIIKα 25n, kart. 65; inv. č. 2376, sign. VIBß 3a, kart. 248; inv. č. 2562, sign. 7D 3, kart. 430; SOAT, Vs Orlík, inv. č. 1134, sign. III Kα 10a, kart. 40; inv. č. 1344, sign. VII Bß 2/1, kart. 246; SOAT, Vs Netolice, sign. VI Bß 5; SOAT-ČK, ÚK Netolice, sign. A 6Bß 2a; SOAT-ČK, ÚK Třeboň, sign. A 3S 2b; SOAT-ČK, ÚK Protivín, sign. A 6Bß 2a; SOAT-ČK, ÚK Třeboň, sign. B 6H_V 1a; SOAT-ČK, ÚK Schwarzenberg, sign. B 7D 8; A 3Kß 2b; A 3Kα 2a/4; A 3Kα 2a/14; A 6Bß 1; A 6Bß 2a.

L: Vlček 2004, s. 209. – Šanda 2011, s. 25, 32, 60an, 78, 90, 100, 111an, 128an, 168, 169. – Ivanega 2014, s. 30–32, 35, 37, 113, 115. – J. Ivanega, Barokní reflexe vily Kratochvíle (v tisku).

HABERT, Michal – zednický mistr, Volary (panství Prachatice).

1760 provádí stavbu školy ve Volarech podle projektu J. F. Fortina.

P: SOAT-ČK, Vs Prachatice, inv. č. 401, sign. III Kα 22.

HARTMANN, Mathes – zednický polír, panství Vimperk.

1735 připomínán jako spolupracovník krumlovského panského políra Franze Fortina, podle jehož návrhu vede přestavbu fary v Záblatí. 1740 se podílí na stavbě kostela sv. Vojtěcha ve Lštění. 1746 s →G. Kollerem pracuje na volarské faře.

P: SOAT-ČK, Vs Vimperk, inv. č. 4486, sign. IIIKα 26, kart. 387; inv. č. 4580, sign. IIIKα 41d, kart. 403; SOAT-ČK, Vs Prachatice, inv. č. 400, sign. III Kα 21.

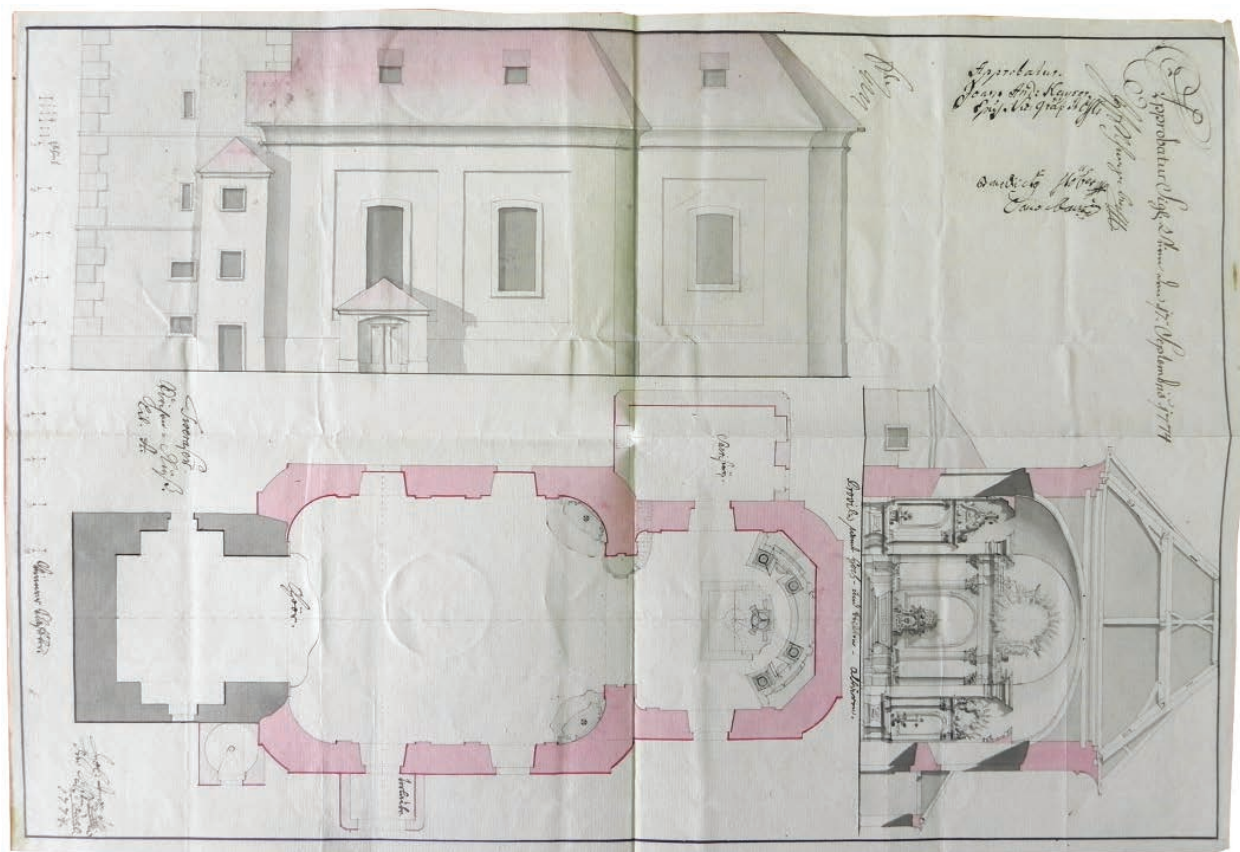
HOYSS, Jakob – tesařský polír, České Budějovice.

1775 se neúspěšně ucházel o místo na panství Hluboká nad Vltavou. Na podporu své žádosti prý zaslal dva rysy.

P: SOAT, Vs Hluboká, sign. IB 7D 4b.

CHADT, Carl – tesařský mistr, Třeboň.

Syn →M. Chadta. Za vzdělání údajně vděčil vrchnosti. Prodělal tovaryšskou cestu, při níž měl devět let pracovat u nejmenovaného francouzského stavebního inspektora. Prováděl stavby pro pražské místodržitelství, ve Slezsku vedl stavbu s rozpočtem 32 000 zl. a působil i v Uhrách. Po návratu se 1776 stal pomocníkem nevlastního otce →J. M. Kašky.²⁰ Opakovaně žádal o přidělení mistrovského místa na některém knížecím panství, zejména vzhledem k obtížím s obživou. 1784 provádí vodní stavby pro augustiniánský klášter v Třeboni. Další vodní stavby provádí pro vrchnost na třeboňském panství doloženě 1788. Soustavně spolupracuje s →J. Liborou, s nímž např. v letech 1789 a 1792 provedl vizitaci kostela sv. Mikuláše ve Štěpánovicích a 1793

3 – Johann Jobst, návrh přestavby kostela sv. Petra a Pavla ve Svěrázu (panství Český Krumlov), schválený konzistoří a knížetem Josefem I. Adamem ze Schwarzenbergu, 1774. Třeboň, Státní oblastní archiv, pobočka Český Krumlov

navrhl školu v Doudlebech. 1793 žádal o zvýšení platu z důvodu obtíží při výživě sedmičlenné rodiny.

P: SOAT-ČK, ÚSS, inv. č. 787, sign. 22b, kart. 296; SOAT-ČK, ÚK Třeboň, sign. B 7D 8.

CHADT, Johann (1750? – 25. července 1826) – tesařský mistr, Postoloprty.

Syn → M. Chadta. 1766 marně usiloval o umístění v tesařské službě na některém knížecím majetku. Po dvouletém školení ve Vídni získal 1772 místo postoloprtského panského tesaře. Na panství Postoloprty navrhoval opravu věže kostela ve Vrbičanech (1781–1782), krov nerealizovaného kostela v Počeradech (1782) [obr. 2] navrhovaného → W. Witschiglem aj. 1791 je uváděn jako orlický tesařský mistr, následně je ustaven hlubockým tesařským mistrem po smrti → J. M. Kašky.²¹ Na panství Hluboká navrhuje nový krov kostela sv. Vavřince v Pištěně (1792), navrhuje tesařskou práci na novostavbě školy v Bílé Hůrce (1806), kde také opravuje zvonici (1817). Spolupracuje s → J. Lhottou. S ním a → A. Schanderou dohlíží mezi lety 1812–1814 na opravy kostela sv. Petra a Pavla v Nákří.

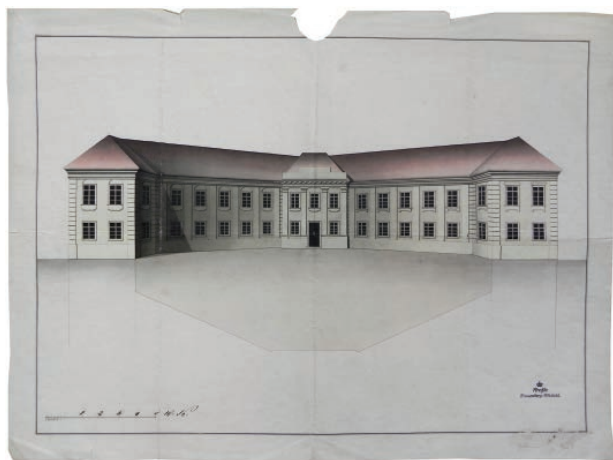
P: SOAT, Sběrka matrik, FÚ Třeboň, kniha 41; SOAT, Vs Hluboká, sign. IA 3Kα 27a; IB 7D 4b; IC 3Kα 23b/1; IC 3Kα

22a/1; SOAT, Vs Třeboň, sign. IB 7D 8b; SOAT ČK, ÚK Postoloprty, sign. A 3Kα 2a/7; A 3Kα 2a/9.

CHADT, Mathias (1707? – 7. prosince 1763) – tesařský mistr, Třeboň.

Povolení k vyučení řemeslu obdržel 1737, poté jistou dobu působil na Moravě.²² Jako tesařský tovaryš byl 1744 vzhledem k velkému nedostatku řemeslníků přijat za panského tesařského mistra na panství Třeboň. Z titulu své funkce prováděl různé práce na panství Třeboň, postavil např. nový krov kostela sv. Vavřince v Ledenicích (1753). 1747 kníže Josef I. Adam kvůli spokojenosti s jeho prací svolil zvýšit jeho deputát.²³ Další přídavek k platu následoval 1757 po Chadtově stížnosti na obtíže s obživou ženy a šesti dětí, mj. → J. Chadta. Po smrti Ch. získal místo třeboňského panského tesařského mistra → J. M. Kaška.

P: SOAT, SOAT, Sběrka matrik, FÚ Třeboň, kniha 27; SOAT, Vs Třeboň, sign. IB 7D 8b; IA 3Kα 50b; SOAT-ČK, ÚK Třeboň, sign. B 7D 8.

4 – Johann Lhotta, **variantní návrh úřední budovy v hlubockém předzámčí**, před 1833 (?). Třeboň, Státní oblastní archiv

JECHO, Joseph (1687? – 5. ledna 1790) – měšťanský tesařský mistr, Český Krumlov.

1730 pracuje na přestavbě zámku ve Vimperku. 1744 je zmiňován s platem 24 kr. denně a naturálním přídatkem na koně.

P: SOAT, Sbírka matrik, FÚ Český Krumlov, kniha 50; SOAT, Vs Netolice, inv. č. 583, sign. VII D 4b, fasc. 955; SOAT-ČK, Vs Vimperk, inv. č. 5801, sign. VIBŠ 3a, kart. 745.

JECHO, Lorenz – panský tesařský mistr, Třeboň.

Do služby je přijat 1720 místo zesnulého →V. Mareše, který pracoval především na vodních stavbách. J. se podílel zejména na opravách krovů a zvonice kostelů na třeboňském panství: v roce 1720 v Ševětíně, 1720–1723 v Třeboni (stavba kaple Smrtných úzkostí Páně), po 1723 při klášterním kostele sv. Jiljí v Třeboni, 1724 na faře ve Veselí nad Lužnicí, 1729 zvonice borovanského augustiniánského kláštera, kolem 1730 zvonice kostela v Dolních Slověnicích, kolem 1735 v Kostelci, 1737 v Novosedlech nad Nežárkou a v Bzí (zámecká kaple sv. Michaela), snad 1738 v Suchdole nad Lužnicí, 1741 v Modré Hůrce, 1744 ve Veselí nad Lužnicí při kostele sv. Kříže. Dále pracoval i mimo třeboňské panství. 1725 působil na přestavbě kostela sv. Klimenta v Mirovicích (panství Orlík), 1726–1727 na přestavbě zvonice kostela Nejsvětější Trojice v Chýnově, kde ještě 1732 obhlížel zámek kvůli zamýšlené přestavbě. 1737 opravoval krov kaple ve Skočicích (panství Protivín), 1729 provedl krov nové kaple sv. Jana Nepomuckého při kostele sv. Jana Křtitele v Záblatí (panství Vimperk). Následně realizoval krov nad radnicí v Husinci (panství Vimperk), s nímž nebyli tamní měšťané spokojeni.²⁴ Pro liknavost byl odvolán ze stavby kostela sv. Vojtěcha ve Lštění (1740–1741), kde byl nahrazen prachatickým →G. Kollerem. Kolem 1746 vystoupil J. z panských služeb a přesídlil na panství Protivín. Zřejmě poslední stopou J. je jeho zájem o přidělení zakázky na opravě kostela sv. Petra a Pavla v Soběslavi (panství Třeboň) 1750. Celou praxi J. provází ustavičné stížnosti na jeho liknavost a neopatrnost v nakládání s penězi, především kvůli ochotě zadlužit se

a neochotě splácet úvěry.²⁵ Opakované přidělování zakázek však svědčí o jistém uznání praktických schopností, jež J. prokázal zejména při opravách zvonice.

P: SOAT, Vs Třeboň, sign. IA 3Kα 57b, IA 3Kš 29a, IA 3Kα 45b, IA 3Kα 53b, IA 3Kα 72b, IA 3Kα 68b, IA 3Kα 69b, IA 3Kα 73f, IA 3Kα 63b, IA 3Kα 54b; SOAT, Vs Orlík, inv. č. 1137, sign. III Kα 13, kart. 41; SOAT, Vs Netolice, inv. č. 583, sign. VII D 4b; SOAT, Vs Chýnov, sign. II 7D 2c, II 6Hγ 1b; SOAT, Vs Protivín, inv. č. 1771, sign. IIIKα 25d, kart. 65; SOAT-ČK, ÚK Chýnov, sign. A 3Kα 2a/2; SOAT-ČK, ÚK Protivín, sign. A 3Kα 2a/7; SOAT-ČK, Vs Vimperk, inv. č. 4672, sign. IIIKα 53c, kart. 412, inv. č. 5801, sign. VIBŠ 3a, kart. 745; SOAT-ČK, ÚK Vimperk, sign. A 6Bš 2b; SOKA Tábor, AM Soběslav, inv. č. 1060, sign. III F 1, kart. 53.

L: Věra Naňková, Kostel Navštívení P. Marie ve Skočicích, *Umění XXXI*, 1983, s. 552–554; Kořán 1967, s. 416.

JELINEK, Johann († 1722) – panský tesařský mistr, Hluboká.

Po jeho smrti nařídil kníže Adam František získat na jeho místo „*ein anderes Ries- und bauverstandiges subiectum*“, který měl mimo jiného umět česky i německy. Vhodné uchazeče měli úředníci hledat v Praze, kníže se hodlal porozhlédnout ve Vídni. **P:** SOAT, Vs Hluboká, sign. IB 7D 4b.

JOBS – zednický tovaryš, Prachatice (?).

1798 uvažován „*mladý Jobs*“ vedle →Libory jako možný kandidát na uvolněný post vimperského panského zednického mistra po propuštění →V. Witschigla. J. údajně praktikoval ve Vídni a hrozilo mu rekrutování.

P: SOAT-ČK, ÚK Vimperk, sign. B 7D 8.

JOBS, Thomas – syn →Johanna Jobse, který pro něj r. 1776 žádal svatební konsensus. Thomas údajně „*schon bevor zu Wien in der Academie gewesen, und nunmehr wieder aldort in der bau-kunst practiciren thun*“ a žádal o přidělení místa svého otce po jeho smrti.²⁶ Jako „*architectus alumnus*“ předává r. 1773 rys, podle nějž je proveden oltář v zámecké kapli v Červeném Dvoře.

P: SOAT-ČK, Vs Český Krumlov, sign. I 8D 4a; SOAT-ČK, sign. A 3Kα 3a/9.

JOBS (Hobs, Jobst), Johannes (1706? – 21. listopadu 1791) – panský zednický mistr, Český Krumlov (?).

Poprvé doložen 1762 jako tovaryš při nespécifikovaných úpravách českokrumlovského zámku. Po smrti J. J. Fortina byl přijat na místo panského políra. V říjnu 1764 mu kníže Josef I. Adam přiznal s platností od 1. ledna následujícího roku zvýšení deputátu „*s přihlédnutím k jeho píli a snaživosti*“. S platností od roku 1767 má nárok na pevný roční plat 150 zl.

Jeho hlavním dílem je rozšíření kostela sv. Linharta v Dolní Vltavici (panství Český Krumlov, 1766) a přestavba kostela sv. Petra a Pavla ve Svěrazu (panství Český Krumlov, po 1774). [obr. 3] V roce 1772 předkládá rozpočet opravy zvonice kostela sv. Petra a Pavla ve Starých Prachaticích, poškozené deštěm, ve výši 482 zl. O dva roky později provedl opravy v Dobrušce (panství Přečín) podle instrukcí stavebního rady Reisingera. Soustavně spolupracuje s tesařským mistrem →J. Traxlerem, např. při opravě zvonice kostela Věšch svatých v Kamenném Újezdě (panství Český Krumlov) či při projektování školy ve Fefrech (panství Prachatice) 1787. Navrhl a provedl i četné hospodářské stavby (např. stáje v Čakově, panství Český Krumlov, 1790). V panské službě působil i jeho syn Hans Georg, s nímž 1787 žádá knížete Jana Nepomuka o přidělení penze.

P: SOAT, Sbírka matrik, FÚ Český Krumlov, kniha 50; SOAT-ČK, Vs Český Krumlov, sign. I 8D 4b; I 3Kα 53a; I 3Kα 52k; SOAT-ČK, ÚK ÚK ČK, sign. A 3Kα 2a/3I; SOAT-ČK, Vs Prachatice, inv. č. 397, sign. III Kα 18b, fasc. 30; inv. č. 398, sign. III Kα 19b, fasc. 3I; SOAT-ČK, Vs Vimperk, inv. č. 5800, sign. VI Bß 2, kart. 744

L: Vlček 2004, s. 287.

JONAS (Jonáš), Christian – tesařský mistr, Protivín.

1728 byla podle jeho návrhu vystavěna nová střecha kaple ve Skočicích (statek Drahonice, panství Protivín), na jejíž stavbě „*prokázal píli a poctivost*“.²⁷ Již v polovině 30. let však musela být skočická střecha kvůli špatnému stavu krovu nahrazena novou podle projektu →L. Jecha. 1730 byl J. uveden mezi tesaři činnými na panství Protivín.

P: SOAT, Vs Protivín, inv. č. 1771, sign. IIIKα 25d, kart. 65; inv. č. 2887, sign. 7D 1c, kart. 516; SOAT-ČK, ÚK Protivín, sign. A 3Kα 2a/7.

JUNGBAUER, Joseph – vicepolír krumlovského panského políra Franze Fortina.

V řadě případů dozoroval stavby navržené F. Fortinem. 1726 dohlížel na úpravu kostela sv. Linharta v Dolní Vltavici (panství Český Krumlov), 1728 prováděl stavbu fary ve Věžné (panství Chýnov).²⁸ Následující rok dohlížel na přestavbu chýnovského zámku, kde se však práce údajně jeho vinou zdržovala a navíc prý zavinil pád nové klenby kuchyně.²⁹ Podle Fortina J. nezaložil klenbu správně, musel tudíž provést opravu na své náklady. 1731 se podílel na opravě kostela Sv. Kříže v Husinci (panství Vimperk). 1736 jej Fortin vyslal v čele skupiny zedníků do Prachatic k provedení dílčích oprav v děkanské zahradě a kostele sv. Jakuba.

P: SOAT, Vs Chýnov, sign. I 3Kα 14b, I 6Bß 1b; SOAT-ČK, Vs Vimperk, inv. č. 4507, sign. IIIKß 3I, kart. 392; SOAT-ČK, Vs ČK, sign. I 3Kα 53a.

KARAS, Georg – tesařský mistr, Podhradí (panství Hluboká). R. 1774 se ucházel o uvolněné místo panského tesařského mistra.

P: SOAT, Vs Hluboká, sign. IB 7D 4b.

KAŠKA (Kasska), Johann Michael († 1791) – panský tesařský mistr, panství Třeboň.

Do panských služeb byl přijat na místo zesnulého →M. Chadta 1764. Oženil se s jeho vdovou a podílel se na výchově →C. Chadta aj. Při nástupu do služby mu byl přiznán někdejší byt M. Chadta a prostředky na jeho opravu. K. byl údajně dlouhou dobu v cizině a nebál se cestování.³⁰ Soustavně spolupracoval se zednickým mistrem →M. T. Clementem. V letech 1774–1775 se podílí na stavbě nového panského špitálu v Třeboni. 1780 provedl tesařské práce při stavbě svátečního sloupu na třeboňském náměstí. 1785 získal i místo hlubockého panského tesařského mistra namísto zesnulého →L. Šindeláře. K. byl zvýšen deputát, denní plat byl ponechán ve výši 30 kr. denně.

P: SOAT, Vs Třeboň, sign. IA 3Kα 40p; IA 3S 3c; SOAT, Vs Hluboká, sign. IB 7D 4b.

KOLÁŘ (Kollarz, Kolarz), Thomas – tesařský mistr, Orlík. 1776 předložil s tesařským mistrem Josefem Kinglem rozpočet opravy kostela a fary v Kovářově (panství Orlík). 1780 byl schválen jeho návrh přestavby věže kostela v Lašovicích (panství Orlík).³¹

P: SOAT, ÚK Orlík, inv. č. 109, sign. 3P 17a, kart. 4; SOAT, Vs Orlík, inv. č. 1136, sign. III Kα 12a

KOLÁŘ (Kolarz), Jakub – tesařský mistr.

1785 předložil projekt opravy střech bočních pavilonů zámku v Postoloprtech vysokým nákladem 1130 zl.,³² jež měly být předány k předhlédnutí panskému staviteli Andreasu Zachovi.

P: SOAT-ČK, ÚK Postoloprty, sign. A 6Bß 2a.

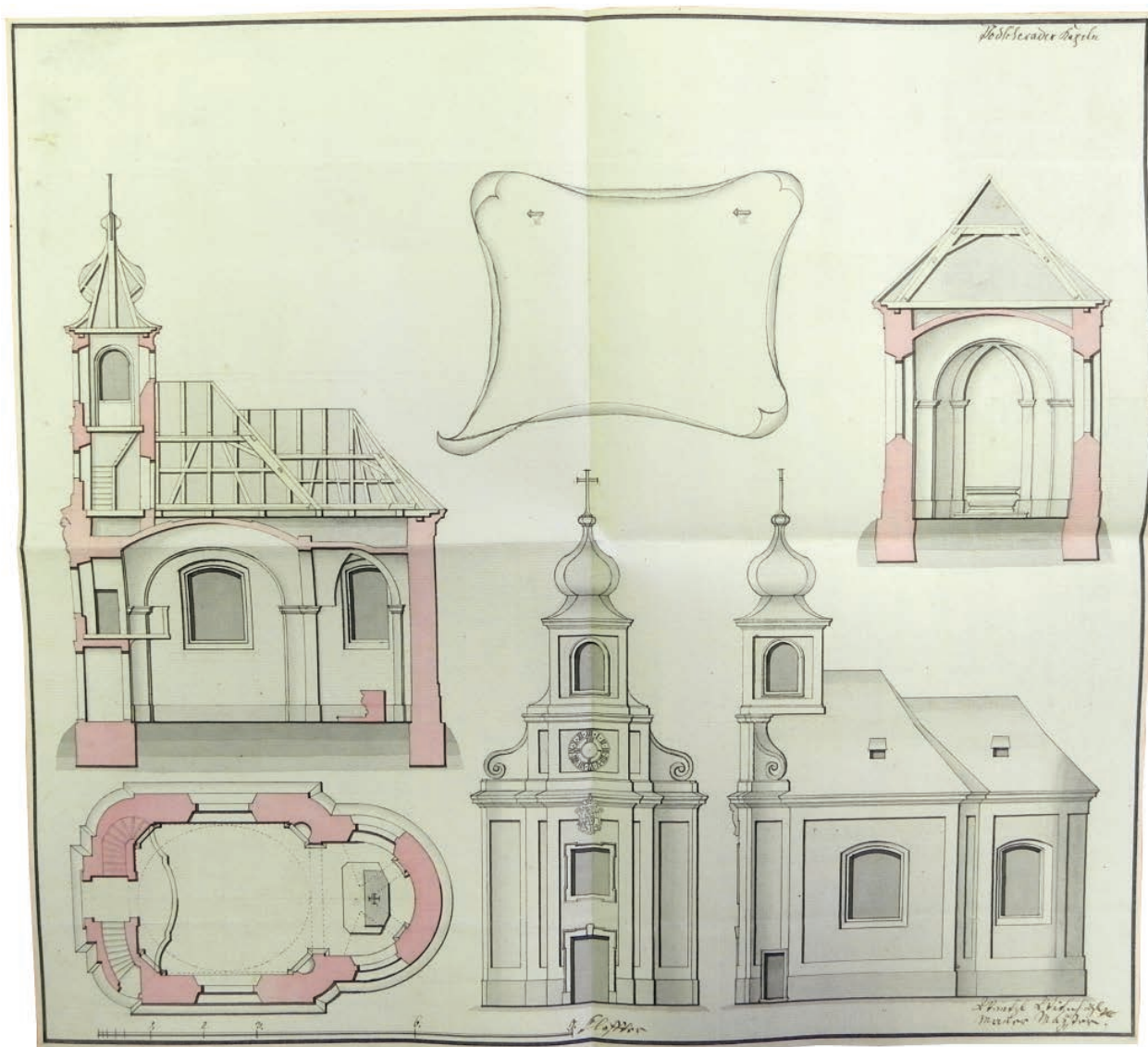
KOLÍSKO (Kollisko, Kolischko, Kolischka), Johann – zednický mistr, Prachatice.

Opakovaně prováděl dílčí opravy v prachatickém kostele sv. Jakuba a děkanství (1779, 1780, 1784, 1792), respektive staroprachatického kostela sv. Petra a Pavla (1781, 1786). 1782 provádí opravy kostela sv. Anny ve Fefrech (panství Prachatice). Pravidelně spolupracoval s tesařským mistrem →Z. Wollnerem. 1788 s Martinem Janouškem opravuje panský dům v Prachaticích.

P: SOAT-ČK, Vs Prachatice, inv. č. 398, sign. III Kα 19b; inv. č. 397, sign. III Kα 18b; inv. č. 395, sign. III Kα 16; inv. č. 562, sign. VI Bß 1c.

KOLLER, Galle – tesařský mistr, Prachatice.

1733 uváděn jako tovaryš na stavbě kostela sv. Kateřiny ve Volarech, kde pracuje i na novostavbě fary (1744). Nahradil →L. Jecha na stavbě kostela sv. Vojtěcha ve Lštění (panství Vimperk, ve stavební sezóně 1741), na niž údajně dohlížel se zednickým polírem →M. Hartmannem. Coby měšťanskému

5 – Wenzel Wytschigl, **nerealizovaný návrh kostela sv. Anny v Počeradech** (panství Postoloprty), 1782. Třeboň, Státní oblastní archiv, oddělení Český Krumlov

tesařskému mistru, jenž své profesi dobře rozumí, mu vydala městská rada v Prachaticích osvědčení o schopnostech.³³ 1760 obhlížel kostel a faru v Lažišti (panství Vimperk) a navrhl opravy tamní fary a farního dvora.

P: SOAT-ČK, Vs Prachatice, inv. č. 400, sign. III K α 21; SO-AT-ČK, Vs Vimperk, inv. č. 4486, sign. IIIK α 26, kart. 387, 1666–1745; inv. č. 4546, sign. IIIK α 36f, kart. 398; SOAT-ČK, ÚK Vimperk, sign. A 3K α 2a/5.

KOLLER, Mathias – tesařský tovaryš, Prachatice.

Bratr G. → Kollera, s nímž je 1733 uváděn na stavbě kostela sv. Kateřiny ve Volarech a 1741 na stavbě kostela sv. Vojtěcha ve Lštění.

P: SOAT-ČK, Vs Prachatice, inv. č. 400, sign. III K α 21; SO-

AT-ČK, Vs Vimperk, inv. č. 4486, sign. IIIK α 26, kart. 387, 1666–1745.

KOLLER, Thomas – tesař.

1731 provádí tesařské práce na opravě zámku ve Vimperku.

P: SOAT-ČK, Vs Vimperk, inv. č. 5801, sign. VIB β 3a, kart. 745.

KORDINA, Vít – měšťanský tesařský mistr, Slaný.

1675 obhlédl zámek Mšec. Ačkoliv s ním a se stavitelem Domenicem Spinettou byly uzavřeny smlouvy na provedení oprav, ještě 1677 nebyly provedeny, přestože byly lunety a pavlače na spadnutí. Sešlé byly také byty purkrabího a důchodního písaře.³⁴

P: SOAT-ČK, ÚK Mšec, sign. A 6Bš 2a.

KOTAL, Mates – zednický tovaryš, Podhradí (panství Hluboká).

V letech 1785, 1786 a 1787 měl být vyslán namísto starého a nemocného →Ch. Smrsche k dozoru nad neurčenými stavbami na panství Vlčice. Ch. Smrsch věřil, že je Kotal schopný práci zastat, neboť již před několika lety vedl práci na novostavbě fary v Kužvardě a mimoto umí německy. Za tím účelem mu doporučoval udělit místo zednického mistra. Již jako mistr prosí Kotal 1789 o zvýšení deputátu. Opakovaně žádal o přidělení místa panského zednického mistra na některém z knížecích panství. 1787 se ucházel o místo vimperského mistra. Byl si vědom toho, že mu chybí znalost kreslení plánů, chtěl se jí však naučit.³⁵ Podle mínění knížete Jana Nepomuka však nebyl zkušený v kresbě a měl si přiznat, že není možné, aby byl polírem na některém z větších panství. K. měl být trpělivý a vydrzet na uvolnění místa na některém menším majetku.³⁶

P: SOAT, Vs Hluboká, sign. IB 7D 4b; SOAT-ČK, ÚK Vimperk, sign. B 7D 8.

KOUTSKÝ (Kautski), Martin – panský zednický mistr, Chýnov.

Ze svého titulu prováděl řadu prací, např. opravu úředních kanceláří na zámku v Chýnově (1788). 1759 žádal po šestileté službě, při níž pracoval „*jederzeith guth und embsig*“ o přidání 2 kr. k dennímu platu, jenž dosud činil 20 kr.³⁷ Kníže mu přiznal plat 24 kr. v dlouhých a 21 kr. v krátkých dnech. 1792 byl „*velmi starý zednický mistr*“ K. nahrazen →S. Musilem.

P: SOAT, odd. ČK, ÚK Chýnov, sign. B 7D 8; SOAT-ČK, ÚSS, kart. 89, sign. 30.

KRATOCHWIL, Johann – zednický mistr, Mšec.

V roce 1747 se obrátil na knížete s žádostí o finanční zajištění, neboť si na stavbě při zámku v Mšeci nadvakrát přelomil obě nohy. Místní lazebník jej vyléčil tak špatně, že bude do konce života „*Krippel und Miserabler Mensch*“.³⁸ Léčba trvala dvanáct týdnů a kníže Adam František přiznal K. proplacení 15 zl. za léčbu a mimořádnou výplatu 25 zl.

P: SOAT-ČK, ÚK Mšec, sign. B 7D 8; SOAT-ČK, VÚ Praha, sign. VI Bš 2; SOAT-ČB, Vs Mšec, sign. II 7D 1g.

KRATOCHWIL, Karl (1730? – 22. prosince 1815) – zednický mistr, Protivín.

Z titulu zednického políra³⁹ pro panství Protivín ve třetí čtvrtině 18. století dodával návrhy a prováděl opravy panských objektů, zejména patronátních a hospodářských. Z řady jeho děl lze uvést návrhy škol pro Kestřany a Bílsko (1789, panství Protivín) – oprav a přestaveb patronátních objektů ve Skočicích (1785, panství Protivín). Mimoto navrhoval úřední budovu v Protivíně (1786). 1790 se podílel na opravě kostela sv. Mikuláše v Krči (panství Protivín). 1795

bylo K. přiznáno zvýšení platu po zdárném provedení nové školy v Protivíně. 1797 se na knížecí úředníky obrátil s prosbou o proplacení dlužných 43 zl. 40 kr. za stavby v Kestřanech (panství Protivín).

P: SOAT, Sběrka matrik, FÚ Protivín, kniha 18; SOAT, Vs Protivín, inv. č. 1676, sign. IIIKα 6a, kart. 52; inv. č. 1761, sign. IIIKα 24p, kart. 64; inv. č. 1771, sign. IIIKα 25d, kart. 65; inv. č. 2562, sign. 7D 3, kart. 430; SOAT-ČK, ÚK Protivín, sign. A 3Kα 2a/7; A 6Bš 2a.

KRIM, Georg – panský tesařský mistr, Mšec.

1747 žádal pro sebe a svého tovaryše zvýšení nedostatečného denního platu 12 kr. v krátkých a 15 kr. v dlouhých dnech. Žádosti bylo vzhledem k jejich dobré práci a současné drahotě vyhověno a platy byly zvýšeny o 3 kr.

P: SOAT-ČK, ÚK Mšec, sign. B 7D 8.

KUDRNA, Georg – zednický mistr, Netolice.

1731 pracoval na přestavbě panských objektů v Petrově Dvoře (panství Netolice), 1734 předložil návrh kostela sv. Jana Křtitele v Netolicích, kterou následně realizoval podle odlišného plánu F. Fortina.

P: SOAT, Vs Netolice, sign. IIIKα 54e; VI Bš 5.

L: Jan Ivanega, Barokní přestavba kostela sv. Jana Křtitele v Netolicích a její význam pro archeologii, *Archeologie v jižních Čechách XXVI*, 2013, s. 297–303.

KUNST (Kuntz), Řehoř († 9. dubna 1768)⁴⁰ – panský tesařský mistr pro panství Hluboká a Třeboň.

Bratr →J. Kunsta. Hlubocký poddaný, z něhož hodlali panští úředníci s knížecí podporou vychovat panského tesařského mistra. Na podnět Antona Erharda Martinelliho byl vyslán do Vídně, kde měl od císařského tesařského mistra získat znalosti rýsování.⁴¹ Kníže Adam František měl být včas zpraven zejména o příjezdu K., aby mohl hned po příjezdu začít pracovat.⁴² 1727 se po dvouapůlletém vídeňském školení vrátil na Hlubokou. Ve Vídni mu tamní stavitelé i tesaři vystavili svědectví, že je schopný nejen vést stavbu, ale také zhotovit potřebné rysy, v čemž jej nechal s vysokým nákladem vyškolit kníže. Adam František hodnotil K. jako značně příčinlivého a počestného řemeslníka, hodlal být informován o jeho pracích.⁴³ Další zkoušky údajně provedl v Praze.⁴⁴ 1743 usiloval o zvýšení současného platu 27 kr. v krátkých, 30 kr. v dlouhých dnech, nedostačujícího za současné drahoty. Podle hlubockého hejtmana byl znalý svého řemesla a zvýšení platu by přispělo jeho vážnosti u podřízených.⁴⁵ Vrchní hejtman K. přiznal zvýšení deputátu, „*pokud bude pilně pracovat a povede k tomu i své tovaryše*“.⁴⁶ Po návratu na panství Hluboká se ve 2. polovině dvacátých let podílel přestavbě věže hlubockého zámku. Soustavně spolupracoval s →L. Habelem, projektoval a vedl tesařské práce na řadě staveb. Např. 1730 prováděl opravu krovu kostela sv. Václava v Lišově (panství Hluboká), kde vedl práci osmi tovaryšů.

Podílel se na výměně střechy zámku Kratochvíle (panství Netolice, plány 1758, realizace 1762) a tamního předzámčí po požáru (1761). 1765 je pověřen učením postoloprtského poddaného, svého synovce Filipa Kunsta (syna tamního tesařského mistra → J. Kunsta). Místo po zesnulém K. získal → L. Šindelář.

P: SOAT, Vs Hluboká, sign. IA 3Kα 25b; IB 7D 4b; SOAT-ČB, Vs Postoloprty, sign. II 7D 3i.

KUNST (Kuntz), Johann († 1763) – zedník a tesařský mistr. Ve dvacátých letech 18. století byl vyslán hlubockým hejmanem jako zednický tovaryš do Prahy a následně s knížecí podporou do Vídně, kde měl pracovat na Antonem Erhardem Martinellim vedených stavbách císařské knihovny a kostela sv. Karla Boromejského, kde by se mohl mnohemu naučit.⁴⁷ 1743 se neúspěšně ucházel o místo na hlubockém panství, kde v panských službách působil jeho bratr → G. Kunst. K. měl být trpělivý, dokud se někde neuvolní místo.⁴⁸ Do panských služeb jej opětovně doporučoval 1746 panský pražský solicítátor Samuel Bettman, podle nějž si ve svém současném místě K. téměř nic nevydělal.⁴⁹ Pro K. se však opět nenašla práce. Od 1747 bylo uvažováno o jeho angažmá na panství Postoloprty, kde měl působit při stavbě děkanského kostela s platem 45 kr. v dlouhých a 36 kr. v krátkých dnech, jelikož je „*fleißig und fundig*“.⁵⁰ Jako panský tesařský mistr byl přijat od 1. ledna 1749. Po dokončení výstavby děkanského kostela mu byl s platností od 1. června 1754 snížen plat, neboť se na panství nenacházely další „*Haupt-Gebäude*“ a K. se měl nadále podílet na tesařských pracích v panských lesích. V listopadu téhož roku mu však kníže Josef I. Adam přiznává zvýšení deputátu, neboť měl být pověřen nadcházejícími tesařskými pracemi (zřejmě při vybavování upraveného postoloprtského zámku). Po jeho smrti 1763 byl jako nástupce uvažován jistý hlubocký poddaný, který však nakonec nebyl ochoten odejít do Postoloprty. Na místo K. tak mohl nastoupit postoloprtský zednický (!) mistr Christoph Mannert (denní plat 30 kr.). Po smrti K. byl jeho syn Filip jistou dobu v panském špitálu v Bítově, nějaký čas také strávil u přítele svého otce na panství Toužetín. 1765 byl odeslán do učení ke svému strýci → G. Kunstovi na panství Hluboká (vyučení Filipa K. v Praze nepřípadalo vzhledem k vysokým nákladům v úvahu). Další syn K. Kunsta, Wenzl, je doložen v Praze, odkud se angažuje ve prospěch svého mladšího bratra.

P: SOAT, Vs Třeboň, sign. IB 7D 8b; SOAT, Vs Hluboká, sign. IB 7D 4b; SOAT-ČK, ÚK Třeboň, sign. B 7D 8.; SOAT-ČB, Vs Postoloprty, sign. II 7D 3i.

LANG, Franz (*1744?) – tesařský mistr panství Vimperk, Hrabice (panství Vimperk).

Syn → V. Langa. 1774 je připomínán jako spolupracovník svého otce V. Langa při opravě střechy fary ve Vimperku. Soustavně spolupracoval s panským zednickým mistrem

→ V. Witschiglem, s nímž projektoval řadu staveb, například opravu bytu vimperského ředitele (1795), rozšíření hřbitovů v Kužvardě a Horní Vltavici (panství Vimperk, 1796), opravu fary v Záblatí (panství Vimperk, 1797). V devadesátých letech provádí opakované opravy ve vimperském děkanství a provádí správkou při kostelech na vimperském panství (1795 – Husinec, Lštěň, Záblatí, 1796 – Vimperk, Lštěň, Záblatí, Kužvarda, Horní Vltavice). 1794 žádá o naturální přídavek k platu, místo něž je mu zvýšen denní plat o 3 kr. (na 27 kr. v dlouhých a 24 kr. v krátkých dnech). Žádost zdůvodnil svou ustavičnou dobrou prací, kterou pro panství vykonává již 33 let.⁵¹ 1798 byl vyslechnut knížecími úředníky jako svědek nepravosti → V. Witschigla.

P: SOAT-ČK, Vs Vimperk, inv. č. 4616, sign. IIIKα 46a, kart. 407; inv. č. 6178, sign. VII D 2i, kart. 948; SOAT-ČK, ÚK Vimperk, sign. B 7D 8.

LANG, Veith – tesařský mistr, Vimperk.

Otec → F. Langa. Pravidelně se podílel na správkách střechy fary ve Vimperku (1770, 1771, 1774 i s → F. Langem, 1783).

P: SOAT-ČK, Vs Vimperk, inv. č. 4616, sign. IIIKα 46a, kart. 407; inv. č. 6178, sign. VII D 2i, kart. 948; SOAT-ČK, ÚK Vimperk, sign. A 3Kα 2a/2.

LHOTTA, Johann (1786–18. října 1846) – zednický mistr a panský stavitel, Hluboká.

Na hlubockém velkostatku v první třetině 19. století navrhuje a dozoruje řadu staveb na zámku a při patronátních i hospodářských objektech. Nejzásadnějším projektem L. je neuskutečněný plán přestavby nepřehledného hlubockého předzámčí, navržený jistě z podnětu knížete Josefa II. (před 1833?). [obr. 4] Stávající různorodou zástavbu navrhoval L. zčásti strhnout a nahradit pravidelným nádvořím na půdorysu plochého pětiúhelníku, obklopeného třemi křídly patrové budovy kancelářů a úředních bytů. Z výraznějších realizací uvádím novostavbu školy v Bílé Hůrce (náklad 2956 zl. 17 kr., 1829), jež je pěknou ukázkou klasicizujícího rukopisu L. Na základě stylového rozboru mu lze připisat i další obdobné objekty, například stodolu panského dvora v Municích. Ze služby byl L. propuštěn v červenci 1843, neboť „*je ve svém pokročilém stáří neschopen odpovídajícího výkonu služby a není již více schopen kreslit a psát. S ohledem na jeho mnohé a dlouholeté plnění služebních povinností*“ mu byla se zpětnou platností od 1. října 1842 přiznána penze.

P: SOAT, Vs Hluboká, sign. IC 3Kα 22a/1; mapy a plány, ev. č. 1607, 1608, 1610, 1611; SOAT-ČK, ÚSS, kart. 89, sign. 30.

L: Ivanega 2014, s. 36.

LIBORA, Jacob – zednický mistr a panský stavitel na panství Třeboň.

Na místo knížecího stavitele na panství Třeboň byl přijat namísto zesnulého → M. T. Clementa 1779. Jeho žádost podpořila městská rada z Veselí nad Lužnicí (panství Třeboň). Jeho

konkurentem byl hlubocký zedník →M. Zettler. Na místo byl L. přijat, jelikož „*nebst seiner Praxim etwas Theoriam besüztet, einen begriff von denen fünf ordnungen hat, zeuchnet, schreibet bömisch und teusch [!], ist ihm [!] stande einen Project zu entwerffen.*“⁵² V dubnu 1780 předložil rozpočet úprav panského špitálu v Třeboni. 1781 žádal o zvýšení deputátu. 1782 stavěl knížecí vozovnu v Třeboni. 1785 opětovně s podporou třeboňských úředníků prosil o přídavek k platu. Kníže Jan Nepomuk žádost schválil, přestože připomněl, že hlubocký stavitel →Ch. Smrsch „*mit bloßen jährl. taglohn zufrieden ist.*“⁵³ 1787 měl být přísně pokárán, neboť kníže na vlastní oči obhlédl stavby prováděné L. v Ratibořských Horách a zjistil, že stavitel nedbá na hospodárnost. Stěny jsou příliš tlusté a vysoké. Kníže zdůraznil, že bude-li L. stavět ještě jednou bez schváleného plánu, budou mu „*unnach-sichtlich alle herrschaftliche Arbeiten und verdienste auf immer entziehen.*“⁵⁴ Do 30. dubna 1788 je datována další žádost L. o zvýšení denního platu a zkrácení pracovní doby, což knížecí úředníci hodnotili jako „*velkou opovázlivost.*“ V červenci 1789 měl na knížecí příkaz na vlastní náklady odjet do Ratibořských Hor obhlédnout úpravu chodby horního úřadu, k níž projektoval „*velmi špatný*“ rozpočet, jenž neobsahoval kovářskou ani tesařskou práci. 1790 opět L. žádal o přídavek. V lednu 1792 mu hospodářská zpráva přiznala 10 zl. na nákup papíru a kreslířských potřeb, „*welche er wegen der zuverfertigenen bauriße und Überschlüge auf Papier, tusch und farben verwenden muß.*“⁵⁵ 1799 žádal o další přídavek. Jako mistr vede učně Thomase Neumanna.

P: SOAT- ČK, ÚK Třeboň, sign. B 7D 8; A 6Bß 2a, fasc. III, 1749–1799; A 3S 2b.

L: Vlček 2004, s. 368.

LIBORA, Johann – panský zednický polír, panství Vimperk. 1788 se o něm uvažovalo jako o vhodném kandidátovi na místo panského zednického mistra na panství Vimperk, místo však obdržel →V. Witschigl. Po propuštění V. Witschigla z panských služeb byl na jeho místo přijat v prosinci 1798. Podle předcházejícího svědectví vrchního stavebního úřadu pracoval dříve mj. v Třeboni, Lomnici, Bzí (kde v devadesátých letech působil na zkoušku v knížecích službách), Hluboké, Srbčci, Toužetíně a Postoloprtech. Mimo to měl „*nejlepší doporučení*“ z Týna nad Vltavou, kde zřídil většinu budov po požáru.⁵⁶ Dalšími kandidáty na uvolněné místo byli →J. Jobst a →F. Mehrwald.

P: SOAT-ČK, Vs Vimperk, inv. č. 6178, sign. VII D 2i, kart. 948; ÚK Vimperk, sign. B 7D 8.

LIŠKA, Andreas (1725? – 4. listopadu 1792) – panský tesařský mistr, Netolice.

Soustavně spolupracoval s →A. Schanderou. Návrh L. na opravu zvonice netolického kostela Nanebevzetí P. Marie, poškozené úderem blesku, nechal kníže Josef I. Adam obhlédnout svým stavitelem Andreasem Zachem, jehož řešení dal přednost (1771).

L. údajně pracoval na stavbě věže kostela sv. Mikuláše v Němčicích (panství Netolice).⁵⁷ 1779 měl obhlédnout střechu kostela sv. Jakuba ve Lhencích (panství Netolice). Zemřel po dlouhé nemoci. Nahradil jej syn →J. Liška.

P: SOAT, Sběrka matrik, FÚ Netolice, kniha 12; SOAT, Vs Netolice, sign. IIIKα 35a, IIIKα 49a; VII D 4a, d; SOAT-ČK, Vs Prachatice, inv. č. 404, sign. III Kα 25b.

LIŠKA, Johann (1756? – 27. února 1829) – panský tesařský mistr, Netolice.

Syn →A. Lišky. 1777 přišel po vyučení z Netolic do Krumlova, aby byl vyslán na některé knížecí panství, aby se při nějaké stavbě přiučil řemeslu. Nerad by však šel někam daleko. Měl být proškolen na některé z panských staveb, aby se stal tesařským mistrem na netolickém panství a nebylo nutné spoléhat se na cizí řemeslníky.⁵⁸ Jedenáct let působil jako tesařský mistr v Chřešřovicích (panství Protivín). 1792 se po smrti otce stal netolickým panským tesařským mistrem, mj. kvůli své schopnosti kreslit.⁵⁹ Spolupracoval s →A. Schanderou. Pracoval na školách v Netolicích (1795), Nebahově (panství Prachatice, 1795), Bavorově (1796) aj. 1797 předložil rozpočet opravy věže kaple sv. Máří Magdaleny ve Volarech (panství Prachatice). **P:** SOAT, Sběrka matrik, FÚ Netolice, kniha 23; SOAT, Vs Protivín, inv. č. 2562, sign. 7D 3, kart. 430; SOAT, Vs Netolice, inv. č. 583, sign. VII D 4d; SOAT-ČK, ÚK Prachatice, sign. A 3Kα 2a/4.

MAREŠ, Václav († po 1720) – panský tesařský mistr, Třeboň. 1720 žádal o přidělení čeledního platu či místa špitálního v panském špitálu, neboť jej „*zčásti kvůli vysokému věku, zčásti kvůli těžké práci opustily síly a není schopen vydělat si na chléb.*“⁶⁰ Dříve údajně 35 let pracoval v panských službách, zejména na vodních stavbách.

P: SOAT-ČK, ÚK Třeboň, sign. B 7D 8.

MEHRWALD, Franz – zedník uvažovaný v letech 1788 a 1798 jako možný kandidát na místo knížecího zednického mistra na panství Vimperk.

Na doporučení hlubockého hospodářského správce a vimperského soudního správce prodělal v květnu 1788 ústní zkoušku v kanceláři krumlovského stavebního úřadu.⁶¹ Zároveň mu byla zadána příprava zkušebního plánu a rozpočtu, které dodal se zpožděním v červenci téhož roku.⁶² Měly být dány ke kontrole tamnímu zednickému mistru, „*kteřý věci rozumí.*“ Místo nezískal, úspěšnější byl konkurující uchazeč →J. Libora.

P: SOAT-ČK, Vs Vimperk, inv. č. 6178, sign. VII D 2i, kart. 948; SOAT-ČK, ÚK Vimperk, sign. B 7D 8.

MOSBAUER, Philip – tesařský mistr, Vimperk.

V roce 1789 se přes čtrnáctiletou praxi tesařského tovaryše a mistra neúspěšně ucházel o místo knížecího tesařského mistra na panství Vimperk.⁶³ Podle přiložených osvědčení

prováděl četné stavby ve městě Vimperku. V letech 1779, 1781 a 1782 opravoval faru v Kužvardě (panství Vimperk), 1787 faru a kostel v Horní Vltavici (panství Vimperk), 1796 zvonici kostela ve Vimperku.

P: SOAT-ČK, Vs Vimperk, inv. č. 6179, sign. VII D 2k, kart. 948, s. f.; inv. č. 4616, sign. IIIKα 46a, kart. 407.

MUSIL, Simon – zednický mistr, Chýnov.

1792 nahradil starého panského zednického mistra pro panství Chýnov → M. Koutského, s denním platem 30 kr. v dlouhých a 27 kr. v krátkých dnech. Následně opakovaně prosil o přídávky k platu.

P: SOAT-ČK, ÚK Chýnov, sign. B 7D 8, s. f.

NUSSBAUM, Christoph – tesařský mistr.

1693 obhlédl věž zámku Bzí (statek Bzí, panství Třeboň). Byl toho názoru, že by bylo třeba ji podepřít trámem, nikoliv rekonstruovat.

P: SOAT, Vs Třeboň, sign. IA 3Kα 73f.

PANETIUS (Panzio, Panzi), Johann – stavitel, Praha.

Zmiňován jako polír Antona Erharda Martinelliho při stavbě věže augustiniánského kláštera v Třeboni po 1723.

P: SOAT, Vs Třeboň, sign. IA 3Kβ 29a.

L: Vlček 2004, s. 469–470.

PARM, Adam – zednický mistr, Hostinné.

1706 vystavěl kostel v Morech (panství Vlčice), který dovedl až k omítnutí vnějšku (náklad 603 zl.).

P: SOAT, Cizí statky, inv. č. 505, kart. 160, Mory.

PENTZ (Penc), Philip – zedník z Dřítně (statek Dřítěň, panství Hluboká).

1710 navrhuje plán přestavby kostela v Kestřanech, který správce Záhorka hodnotil jako ne tak pěkný, jako návrh Pavla Ignáce Bayera, oproti kterému však návrh P. zachová více ze současné budovy.⁶⁴ V letech 1715 a 1716 prováděl výstavbu panského špitálu ve Skočicích podle Bayerova projektu. 1729 je uváděn jako tovaryš s denním platem 22 kr. pod vedením → H. G. Sellnera.

P: SOAT, Vs Protivín, inv. č. 2664, sign. IIIKα 12b; inv. č. 2887, sign. 7D 1c. – SOAT-ČK, ÚK Protivín, sign. A 3S 2c.

L: Vlček 2004, s. 489.

REICH, Simon († 1740) – vicepolír⁶⁵ F. Fortina.

Bývalý panský mušketýr pravidelně pověřovaný dohledem na stavby F. Fortina. 1729 dohlížel na stavbu kaple sv. Jana Nepomuckého při kostele v Záblatí, 1734 dozoroval na stavbu fary v Záblatí (panství Vimperk). V letech 1739 a 1740 dohlížel na stavbu kostela sv. Vojtěcha ve Lštění, kde spadl z lešení a po osmi dnech zemřel.⁶⁶ Údajně také samostatně projektoval stavební práce při méně významných panských stavbách.⁶⁷

P: SOAT-ČK, Vs Vimperk, inv. č. 4486, sign. IIIKα 26, kart. 387; inv. č. 4580, sign. IIIKα 41d, kart. 403; inv. č. 4672, sign. IIIKα 53c kart. 412, s. f.

L: Kořán 1967, s. 416.

ROCH, Georg († 1768) – tesařský mistr, Chýnov.

Působil v Ratibořských Horách. Ve věku 67 let byl 1768 jako „an Sinn und Leib entkräftete“ nahrazen → J. Rochem, přičemž mu kníže Josef I. Adam přiznal deputátní penzi.⁶⁸

P: SOAT-ČK, ÚK Chýnov, sign. B 7D 8.

ROCH, Johann – tesařský mistr, Chýnov.

1768 byl zkušebně přijat namísto → G. Rocha k důlním tesařským stavbám v Ratibořských Horách.

P: SOAT-ČK, ÚK Chýnov, sign. B 7D 8.

ROCH, Veith (1656? – 28. srpna 1741) – tesařský mistr, Český Krumlov.

Působí na eggenberských panstvích za Eggenbergů (v jejich službě doložen 1689) i po jejich získání knížetem Adamem Františkem (dědictví 1719). 1695 činil jeho plat 100 zl. ročně a naturální deputát (sud piva, 10 strychů žita, dřevo na otop aj.) Soustavně spolupracuje s eggenberským stavitelům Giovanni Battistou Canevallem a zednickým polírem → D. Spazzim. S Canevallem působil na přestavbách kostelů v Ktiši (1689), Brlohu (kol. 1703) a Želnavě (po 1708) a na úpravách pražského eggenberského (dnes schwarzenberského) paláce. Se Spazzim 1712 obhlédli místo pro zvonici kostela v Kovářově (panství Orlík), jež měla nahradit starou zchátralou věž. Téhož roku dodával schodiště ke kněžniným pokojům v upravovaném zámku v Chýnově. 1716 pracoval na zvonici v Červené (panství Orlík). 1739 mu kněžna Eleonora Amálie přiznala penzi. V závěru jeho života a po jeho smrti působil jako panský tesařský mistr → J. Jecho.

P: SOAT, Sběrka matrik, FÚ Český Krumlov, kniha 45; SOAT, Vs Orlík, inv. č. 1135, sign. III Kα 11a, kart. 41; SOAT, Vs Chýnov, sign. I 6Bβ 1b; SOAT-ČK, Vs ČK, sign. I 8D 4f.

ROCH, Wenzel – panský tesařský mistr, Chýnov.

1725 mu kníže Adam František přiznal zvýšení denního platu na 21 kr. v dlouhých a 16 kr. v krátkých dnech s podmínkou, že má pracovat pilně a zdatně. V letech 1726–1727 se podílel na snešení a opětovné výstavbě zvonice děkanského kostela Nejsvětější Trojice v Chýnově, kde spolupracoval s L. Jechem.

P: SOAT, Vs Chýnov, sign. II 7D 2c; SOAT-ČK, ÚK Chýnov, sign. A 3Kα 2a/2.

ROZHON, Adalbert – panský tesařský mistr, Protivín.

1780 neúspěšně prosí ředitel orlického panství Čtvrtníček o jeho ustavení orlickým tesařským mistrem.⁶⁹ V letech 1788, 1794 a 1799 žádá o zvýšení denního platu na knížecích stavbách.

P: SOAT, Vs Protivín, inv. č. 2562, sign. 7D 3, kart. 430.

SCHANDERA (Šandera), Andreas († 1819?) – panský zednický mistr, Netolice.

Soustavně působí na panství Netolice, Prachatice a Vimperk, kde dohlíží na řadu staveb. Spolupracuje s Ondřejem a →J. Liškou. 1771 předložil rys věže kostela Nanebevzetí P. Marie v Netolicích. 1786 navrhl na základě biskupské vizitace opravy knížecích patronátních kostelů na panství Prachatice. 1793 navrhl lokálii v Hořticích (panství Prachatice). Projektovat opravu střechy kaple sv. Máří Magdaleny ve Volarech (panství Prachatice, 1797). V letech 1782, 1793 aj. prováděl opravy při panském domě v Prachaticích, 1785 navrhoval dílčí opravy kancelářů ve vimperském zámku. 1800 opravoval zdivo věže kostela sv. Anny ve Fefrech (panství Prachatice) po úderu blesku. Obhlíží a připravuje návrh zvýšení fary v Kužvardě (panství Vimperk, 1783). V osmdesátých a devadesátých letech dodal návrhy řady škol a hospodářských staveb. Prováděl i řadu vodních staveb a prací v hospodářských objektech. Ještě mezi lety 1812–1814 dohlížel s →J. Lhottou a →J. Chadtem na opravy kostela sv. Petra a Pavla v Nákří (panství Hluboká).

P: SOAT, Sběrka matrik, FÚ Netolice, kniha 61; SOAT, Vs Hluboká, sign. IC 3Kα 23b/1; SOAT, Vs Netolice, sign. VII D 4d; IIIKα 35a; IIIKα 41; SOAT-ČK, ÚK Netolice, sign. A 6Bß 2d; sign. A 3Kα 2a/2; SOAT-ČK, Vs Prachatice, inv. č. 395, sign. III Kα 16; inv. č. 562, sign. VI Bß 1c; inv. č. 398, sign. III Kα 19b; inv. č. 404, sign. III Kα 25b; SOAT-ČK, ÚK Prachatice, sign. A 3Kα 2a/4; SOAT-ČK, Vs Vimperk, inv. č. 4443, sign. IIIKα 7a, kart. 367; inv. č. 4637, sign. IIIKα 50a, kart. 410; inv. č. 5801, sign. VIBß 3a, kart. 745; SOAT-ČK, ÚK Vimperk, sign. A 6Bß 2b; SOAT-ČK, ÚSS, inv. č. 13b, kart. 229.

SCHIEßL, Paul – panský zednický mistr, panství Hluboká. 1730 byl přijat namísto →L. Habela. V žádosti o přijetí uvedl, že na panství Protivín, Hluboká a Třeboň několik let působil jako zednický tovaryš, následně působil v Písku. Vzhledem k nemoci se jeho nástup do služby o něco pozdržel. V říjnu 1731 si stěžoval hlubocký hejtmán Mikuláš Dvořák, že Schießl trpí zdlouhavou nemocí a doporučoval jeho propuštění,⁷⁰ jakož i snížení platu za prováděné opravy a „flikovací práce“ z 45 kr na 30 kr.⁷¹ Ani Dvořákův nástupce Franz Adalbert Körner nebyl se Schießlem, který byl během „čtvrtého roku své služby víc nemocen, než zdrav,“ spokojen a k uzdravení mu doporučoval změnit vzduch (nejspíš obrazně i doslova).⁷² Provedl rozličné stavby mysliven a hospodářských objektů. 1733 jej kněžna Eleonora Amálie propustila z panských služeb a povolila mu návrat do Písku.

P: SOAT-ČK, ÚK Hluboká, sign. B 7D 8; A 6Bß 2b.

L: Šanda 2011, s. 60, 69.

SCHMIDT, Joseph Wenzel († 1781?)⁷³ – stavební inspektor, Hluboká.

1766 byl přijat namísto zesnulého políra →L. Habela. 1767 předkládá plán krovů vedlejších stavení na zámku Kratochvíle (panství Netolice). Projektuje a dozoruje řadu stavebních prací na většině knížecích panství. Z významnějších projektů uvádím návrh zámku v Postoloprtech s novým průčelním traktem (1771), v sedmdesátých letech navrhuje i přestavbu tamního děkanství. 1769 předkládá návrh přestavby zámku Mšec (stavba byla suspendována 1771). Ze své pozice v šedesátých a sedmdesátých letech soustavně dohlížel na vzdělávání a přijímání knížecích stavebních řemeslníků.

P: SOAT, Vs Netolice, sign. VI Bß 5; SOAT, Vs Hluboká, sign. IB 7D 4b; SOAT, Vs Protivín, inv. č. 2562, sign. 7D 3, kart. 430; SOAT-ČB, Vs Postoloprty, sign. I 3Kα 8a; SOAT-ČK, ÚK Postoloprty, sign. A 6Bß 2a; SOA-ČK, ÚK Mšec, sign. A 6Bß 2a, s. f.

SCHRENK (Schrengk), Johann Georg (1721? – 3. dubna 1758) – zednický mistr, Třeboň.

1747 předložil rozpočet stavby nové věže kostela v Dolních Slověnicích, kterou obhlédl s hlubockým polírem →L. Habelem a následně realizoval. 1751 předložil rozpočet úpravy purkrabství v areálu teboňského zámku, která byla následně provedena. 1751 také prováděl štukatérské práce v třeboňském zámeckém sále, kde pracoval na základě obhlídky určených štuků v Českých Budějovicích a Českém Krumlově. Stěžoval si na fyzickou náročnost práce a žádal o přiznané zvýšení platu.⁷⁴ V květnu 1752 se hlásil o zvýšení platu a deputátu za práce vykonávané po dva roky v třeboňském zámku a v současnosti na tamním purkrabství a pivovaru. Jeho návrh sjednocení zámeckého pivovaru a mlýna v podobě trojpodlažní budovy byl vybrán oproti plánu dvojpodlažního stavení L. Habela. Zvýšení deputátu, plánované původně do konce 1753, mu bylo prodlouženo ještě po dobu oprav střechy nad třeboňským vrchním úřadem a kostela v Ledenicích (panství Třeboň). Zemřel po nemoci, kterou se nakazil při pobytu polního lazaretu v Třeboni. Na místě třeboňského zednického políra jej nahradil →M. T. Clement. **P:** SOAT, Sběrka matrik, FÚ Třeboň, kniha 27. – SOAT, Vs Třeboň, sign. IB 7D 8a; IA 6Bß 3; IA 3Kα 72b. – SOAT-ČK, ÚK Třeboň, sign. B 7D 8; A 6Bß 2a, fasc. III, 1749–1799. **L:** Vlček 2004, s. 592.

SCHROTTER (Schrodter), Joseph – zednický polír, Šumavské Hoštice (panství Vimperk).

V letech 1749–1751 provádí stavbu kostela sv. Filipa a Jakuba v Hořticích podle plánů F. Fortina. Mimoto podle osvědčení o provedené práci realizoval polír během patnáctileté služby před rokem 1756 „mit Fleiß und besondere Erfahrung“ stavby v Lažišti (panství Vimperk), kde zgruntu nově vystavěl faru a obnovil spadlou zvonici kostela, nedaleko Záblatí (panství Vimperk) vystavěl novou lázeňskou budovu a mariánskou kapli, přestavěl panskou budovu v hospodářském dvoře Zátoň, rozšířil kůr vimperského kostela a zvýšil faru v Horní

Vltavici (panství Vimperk) o jedno patro (podle projektu J. J. Fortina). Mimoto provedl řadu drobných oprav, při nichž vždy projevoval „eine besondere hurtigkeit, Fleiß und Eiffer“ a pečlivě hleděl na prospěch panských financí.⁷⁵ V roce 1760 si S. stěžoval, že mu již několik let nebyla svěřena větší práce a prosil o přidělení kamenolomu.⁷⁶ 1772 a 1779 provádí drobné opravy zdiva vimperské fary a kostela.

P: SOAT-ČK, Vs Vimperk, inv. č. 6178, sign. VII D 2i, kart. 948; SOAT-ČK, ÚK Vimperk, sign. B 7D 8.

SMRSCH (Smrž), Christian (1717? – 1799) – zednický mistr, Podhradí (panství Hluboká).

Vicopolír →L. Habela, který se bez něj údajně nemohl obejít při pracích na panství Hluboká a nepustil jej vést bílení kostela v Protivíně.⁷⁷ Po smrti →L. Habela byl 1766 s podporou ředitele Zelenky a stavebního inspektora →J. W. Schmidta ustaven hlubockým panským zednickým mistrem namísto →W. Witschigla, neboť se již osvědčil na stavbě řady kostelů a spokojil by se s platem 30 kr. v dlouhých dnech. Ve funkci navrhl a provedl řadu stavebních prací, např. opravu kostela sv. Jiří a stavbu školy v Purkarcí (panství Hluboká, 1773, 1778), kde také s →L. Šindelářem navrhoval nerealizovanou zvonici (1780). 1785 bylo uvažováno jeho vyslání k nespécifikovaným stavebním pracím na panství Vlčice, kam se však vzhledem ke stáří a špatnému zdravotnímu stavu nemohl vypravit. Namísto toho byl navržen jeho tovaryš →M. Kotal. V panských službách však Smrsch zůstal, o čemž svědčí jeho žádosti o zvýšení platu (1787). V polovině osmdesátých let navrhl nerealizovanou kapli v Libníci (panství Hluboká).

P: SOAT, Vs Protivín, inv. č. 1752, sign. IIIKα 24e, kart. 64; SOAT, Vs Hluboká, sign. IB 7D 4b; IA 3Kα 28b.

L: Vlček 2004, s. 605; Ivanega 2014, s. 36, 113, 114, 117.

SPACIO (Spazzi), Giovanni Domenico (1653? – 13. prosince 1723) – krumlovský panský polír za Eggenbergů i Schwarzenbergů.

Do eggenberské služby nastupuje 1708 na doporučení eggenberského pražského stavitele Marcantonia Canevalleho (bratra zesnulého krumlovského políra Giovanniho Battisty Canevalleho). 1715 projektuje rozšíření kostela sv. Prokopa v Pohnání (panství Chýnov, realizace 1717), 1716 rozšíření fary ve Lštění (panství Vimperk). S ročním platem 150 zl. a deputátem (3 zl. na koření, 490 lotů masa, 120 lotů sýra, 13 strychů obilí, 1 strych pšenice, 2 strychy ječmene, 2 strychy žita, 5 věder vína, 9 sudů piva, 20 sáhů dříví aj.) pokračoval po převzetí eggenberských majetků Adamem Františkem ze Schwarzenbergu ve službě. V prosinci 1720 zaslal do Vídně plány zamýšlené přestavby krumlovského kláštera klarisek, o rok později plánoval rozšíření kostela ve Věžné (panství Chýnov). Další stavby dozoroval i na dalších bývalých eggenberských panstvích.

P: SOAT, Vs Chýnov, sign. I 3Kα 14b; I 3Kα 15a; SOAT, Vs Hluboká, sign. IB 7D 4b; SOAT, ÚK Orlík, inv. č. 109, sign.

3P 17a, kart. 4; SOAT-ČK, Vs Vimperk, inv. č. 4486, sign. III-Kα 26, kart. 387; SOAT-ČK, ÚK ČK, sign. A 6Bß 2a; SOAT-ČK, Vs ČK, sign. I 7Bß 10; I 8D 4a; SOAT-ČK, ÚK Prachatice, sign. A 3Kα 2a/2; A 6Bß 1a.

L: Kořán 1967, s. 412; Vlček 2004, s. 611.

ŠÍMA (Schima), Veit – tesař, Písek.

1725 se ucházel o práci na mirovickém kostele sv. Klimenta (panství Orlík). 1735 se ucházel o místo protivínského panského tesařského mistra. Jako dosti zkušeného muže, který prodělal i vandrovní cestu, jej sice bylo možné doporučit,⁷⁸ místo však nezískal. Práce byla svěřena →L. Jechovi.

P: SOAT, Vs Protivín, inv. č. 2562, sign. 7D 3, kart. 430.

L: Kořán 1967, s. 416.

ŠINDELÁŘ, Jakob – tesařský tovaryš, Podhradí (panství Hluboká).

Syn →L. Šindeláře, na jehož místo panského tesařského mistra byl doporučován hlubockými úředníky 1785. Tehdy měl za sebou vandrovní léta ve Vídni, Uhrách a Slavonii a mimoto již pracoval na hlubockém panství.⁷⁹ Kníže Jan Nepomuk ze Schwarzenbergu však rozhodl o přidělení pozice třeboňskému panskému tesařskému mistru →J. M. Kaškovi. Š. ustavil vrchním tesařským tovaryšem a přislíbil mu, že v případě pilné a věrné služby místo panského tesařského mistra výhledově získá. Přislíb knížeti byl připomenut jeho nástupci knížeti Josefu, když se 1789 o místo ucházel buď jovičský tesařský mistr →A. Deutsch. Š. opakovaně prosil o zvýšení deputátu (1785, 1788). Po smrti J. M. Kašky bylo zvažováno ustavení Š. panským tesařským mistrem, namísto toho byl odeslán na panství Orlík, odkud byl na panství Hluboká povolán →J. Chadt.

P: SOAT, Vs Hluboká, sign. IB 7D 4b.

ŠINDELÁŘ, Lorenz († 1785?) – panský tesařský mistr, Podhradí (panství Hluboká).

1768 byl dosazen na místo panského tesařského mistra po zesnulém →G. Kunstovi. Doporučil jej ředitel Zelenka jako tesařského tovaryše zběhlého ve vodních stavbách, což pokládal na hlubockém panství za nanejvyš žádoucí.⁸⁰ Ve funkci Š. soustavně spolupracoval s panským zednickým mistrem →Ch. Smrschem. 1769 žádal o zvýšení deputátu a platu.

P: SOAT, Vs Hluboká, sign. IB 7D 4b.

TONTZER (Tonzer, Tanzer), Joseph (1694? – 18. září 1781) – zednický mistr, Prachatice. 1710 je uváděn jako mistr při opravě prachatického děkanství, 1744 provádí drobné opravy ve filiálním kostele sv. Petra a Pavla ve Starých Prachaticích.

P: SOAT, Sběrka matrik, FÚ Prachatice, kniha 17; SOAT-ČK, Vs Prachatice, inv. č. 395, sign. III Kα 16; inv. č. 397, sign. III Kα 18b.

TONTZER, Wenzel – zednický mistr, Prachatice. 1751 je ještě jako tovaryš uváděn na stavbě kaple sv. Máří Magdaleny ve Volarech (panství Prachatice). 1758 opravuje děkanství v Prachaticích.

P: SOAT-ČK, Vs Prachatice, inv. č. 395, sign. III K α 16; inv. č. 403, sign. III K α 24b.

TRATZLER (Trachsler), Abraham – tesařský mistr, Rudolfov. Ve stavební sezóně 1665 měl co nejdříve opravovat krov kostela sv. Jiljí v Třeboňi.

P: SOAT, Vs Třeboň, sign. IA 3K α 37b.

WEGENEIER (?), Bernhard Franz – panský tesařský mistr, panství Hluboká.

1724 kníže Adam František rozhodl, že přes jeho pomalost a neznalost češtiny má zůstat v panských službách, dokud se nenajde lepší tesařský mistr. Pro snahu však W. přiznal zvýšení platu na 30 kr. v dlouhých a 24 kr. v krátkých dnech. Mezi jeho třemi učedníky měl být jeden znalý zemského jazyka, aby se od něj přiučil.⁸¹

P: SOAT, Vs Hluboká, sign. IB 7D 4b.

WITSCHIGL (Witschigel), Veith (*1754?) – panský zednický mistr pro panství Vimperk.

Bratr $\rightarrow$ W. Witschigla. Do postavení vimperského panského zednického mistra byl jmenován v listopadu 1788, kdy byl i s manželkou a se třemi dětmi povolán z panství Postoloprty, kde dříve působil jako tovaryš (údajně působil na stavbě kostelů v Blažimi a Počeradech, respektive v postoloprtském zámku). Na povolání W. měly vliv jeho znalosti kresby, v níž ovšem potřeboval cvičit, a obou zemských jazyků (česky neuměl psát, což nevalilo).⁸² Ještě téhož roku dodal návrh unifikované školní budovy (pro Záblatí, Husinec, Lažice, Lštění, Horní Vltavici), následujícího roku obdobný plán učitelských bytů. Mezi lety 1788 a 1798 prováděl hojně dílčí opravy při patronátních a panských objektech, zejména na panství Vimperk. 1789 byl vyslán k opravám škol na statku Přečín. Z významnějších návrhů lze uvést projekt zřízení arestu na zámku Vimperk (1792) nebo opravu bytu tamního ředitele nákladem 151 zl. (1795). Od roku 1792 započal řetěz stížností vimperských úředníků na liknavost W. a jeho náklonost k alkoholu. Přes ustavičné stížnosti jej kníže Josef II. ponechával ve službě, zejména s přihlédnutím k jeho šesti dětem. Teprve poté, co absence W. ve službě kvůli opilosti vyústily v ohrožení panských důchodů (mimo úniků na denních platech řemeslníků šlo údajně o manipulace s cenami vápna), souhlasil s jeho propuštěním z pan-

ských služeb a s návratem W. na panství Postoloprty, kde měl chalupu. K zajištění obživy měl být jeho dětem vyplácen čelední plat. Namísto vimperského zednického mistra byl přijat jistý $\rightarrow$ J. Libora ze Bzí.

P: SOAT-ČK, Vs Vimperk, inv. č. 4443, sign. IIIK α 7a, kart. 367; inv. č. 6178, sign. VII D 2i, kart. 948; inv. č. 5801, sign. VIB β 3a, kart. 745; SOAT-ČK, ÚK Vimperk, sign. A 3K α 2a/4.

WITSCHIGL (Witschigel), Wenzel – panský zednický mistr, Postoloprty.

Syn zesnulého postoloprtského zednického mistra, který byl 1765 vyslán k $\rightarrow$ L. Habelovi na panství Hluboká, „*umb von ihm in reysen, und guter mauer-arbeith beßer unterrichtet*“.⁸³ Po dobu jeho učení mu kníže Josef I. Adam povolil vyplácet denní plat 27 kr., z panských důchodů měly být uhrazeny rovněž náklady na papír a kreslicí potřeby.⁸⁴ Po smrti L. Habela je nový stavební inspektor $\rightarrow$ J. W. Schmidt shledal nepřipraveným na nástup do funkce políra či mistra. S hlubockým ředitelem Zelenkou jej navrhoval vyslat na tovaryšskou cestu,⁸⁵ s čím byl kníže srozuměn a po dobu cesty mu přiznal denní plat 27 kr. 1778 navrhl kostel v Blažimi jako redukovanou variantu postoloprtského kostela od Andrey Altomonteho. 1782 navrhoval kapli v Počerdech (panství Postoloprty), [obr. 5] jejíž krov plánuje $\rightarrow$ J. Chadt. 1788 dodal zaměření oltáře v postoloprtské zámecké kapli a sérii půdorysů tamního zámku.

P: SOAT-ČK, ÚK Postoloprty, sign. A 3K α 1a/3; A 3K α 2a/9; A 6B β 2a; SOAT-ČB, Vs Postoloprty, sign. I 3K α 11a; II 7D 3i; SOAT, Vs Hluboká, sign. IB 7D 4b.

L: Vlček 2004, s. 721.

WOLLNER, Zacharias (1714? – 31. ledna 1796) – tesařský mistr, Prachatice.

Spolupracuje s $\rightarrow$ J. Kolískem. V sedmdesátých a osmdesátých letech 18. století se účastní oprav prachatického děkanství, kostela sv. Jakuba, školy a filiálního kostela sv. Petra a Pavla ve Starých Prachaticích.

P: SOAT, Sběrka matrik, FÚ Prachatice, kniha 17; SOAT-ČK, Vs Prachatice, inv. č. 395, sign. III K α 16; inv. č. 397, sign. III K α 18b.

ZETTLER, Martin – zedník, Podhradí (panství Hluboká).

1779 se uchází o místo třeboňského panského zednického políra po zesnulém $\rightarrow$ M. T. Clementovi. Údajně šlo o v praxi zkušeného stavitele, který prováděl práce v lázních Libnič (panství Hluboká), avšak neuměl kreslit a navrhovat projekty.

P: SOAT-ČK, ÚK Třeboň, sign. B 7D 8.

* Studie vznikla v rámci přípravy autorovy disertační práce „*Wohl, tüchtig und tauerhafft.*“ *Stavební aktivity na schwarzenberských panstvích za knížete Adama Františka (1703–1732) v Seminářích dějin umění FF MU Brno.*

¹ Přehled slovníkových prací o umělcích (včetně rukopisných) uvádějí Michal Konečný – Tomáš Valeš, *Umělci a umělečtí řemeslníci ve valtických matrikách 17. a 18. století, Opuscula historiae artium LX*, 2011, s. 50–73.

² Majetek dotvářela celá řada samosprávných i k panstvím inkorporovaných statků. Václav Rameš, *Proměny schwarzenberského panství v Čechách*, in: Martin Gaži (ed.), *Schwarzenberkové v české a středoevropské kulturní historii*, České Budějovice 2008, s. 25–36.

³ Jindřich Vybíral, *Století dědiců a zakladatelů. Architektura jižních Čech v období historismu*, Praha 1999.

⁴ Výjimkou jsou v literatuře hojně zastoupení stavitelé Pavel Ignác Bayer (kolem 1656–1733) a Anton Erhard Martinelli (1684–1747). Srov. František Mareš, *Stavitel Pavel Ignác Bayer. Památky archeologické a mistopisné XXIV*, 1910–1912, sl. 123–134, 361–370, 449–469. – Věra Naříková, *Stavitel Pavel Ignác Bayer. Představy v literatuře a skutečnost, Umění XXIV*, 1974, s. 224–261. ISSN 0049–5123. – Martin Šanda, *Antonio Ehorto Martinelli jako knížecí stavitel Schwarzenberků* (diplomová práce), ÚDU FF UK, Praha 2011. – Stranou ponechávám z prostorových důvodů i krumlovského políra Franze Fortina (1680 – po 1760) a jeho syna Josefa Jana a Jana Nepomuka i hlubockého stavitele Giacoma Antonia de Maggího (kolem 1651–1706); srov. Vlček 2004, s. 182, 389–391. Věnuji se jim v disertaci.

⁵ Téma je předmětem výzkumného projektu *Barokní výbava schwarzenberských patronátních kostelů v Čechách: oltáře a kazatelny 1660–1789* (GAČR, reg. č. 16–22333S).

⁶ Ve schwarzenberském osmitřídím systému třídění archiválií jde o signatury tříd 3Kα, 3Kβ, 3S (patronátní stavby – kostely, kláštery, špitály), 6Bβ (stavby a stavební opravy panských staveb), VII D (nižší služebníci). Podrobné odkazy na prameny uvedeny v jednotlivých heslech.

⁷ Srov. SOA Jindřichův Hradec, Vs Jindřichův Hradec, kart. 409, inv. č. 4323, sign. V AZ 15b, kart. 410, inv. č. 4340.

⁸ Koncept zprávy krumlovskému stavebnímu úřadu, dat. Vimperk, 3. února 1794; viz SOAT-ČK, Vs Vimperk, inv. č. 6178, sign. VII D 2i, kart. 948, s. f.

⁹ Memoriál Mathiase Clementa, dat. s. l., prosinec 1760 (?); viz SOAT-ČK, ÚK Třeboň, sign. B 7D 8, s. f.

¹⁰ Patrně z Vitorazska, sousedícího s významným buquoyským panstvím Nové Hradky.

¹¹ Jacob Fleischanderle, dat. s. l., s. d. [1. července 1691]; viz SOAT-ČK, ÚK Třeboň, sign. B 7D 8, s. f.

¹² K osobnosti L. Habela podrobně v autorově disertaci, zde jen shrnutí základní faktografie.

¹³ Rejstřík hospitalit, 2. pololetí 1722; viz SOAT-ČK, ÚK Třeboň, sign. B 6Hy 1a, s. f.

¹⁴ Kníže Adam František Dvořákovi, dat. Vídeň, 13. března 1724 (koncept); viz SOAT-ČK, ÚK Hluboká, sign. B 7D 8, s. f.

¹⁵ Rentovní úřad Schwarzenbergovi, dat. Hluboká, 12. února 1725; viz SOAT-ČK, ÚK Hluboká, sign. B 7D 8, s. f.

¹⁶ Knížecí reskript, dat. Vídeň, 3. března 1725; viz SOAT, Vs Hluboká, sign. IB 7D 4b, fol. 25

¹⁷ Dosud neznámé Martinelliho návrhy pro schwarzenberské panství vyhodnoceny v autorově disertaci. Zde koncept reskriptu, dat. Vídeň, 28. prosince 1729; viz SOAT-ČK, ÚK Hluboká, sign. B 7D 8, s. f.

¹⁸ Koncept reskriptu, dat. Vídeň, 20. března 1743; viz SOAT-ČK, ÚK Schwarzenberg, sign. A 6Bβ 2a, fasc. 1700–1759, s. f. K postoloprtskému kostelu, nakonec realizovanému podle projektu Andrey Altomonta, naposledy Richard Biegel, *Mezi barokem a klasicismem. Proměny architektury v Čechách a v Evropě 2. polovina 18. století*, Praha 2012, s. 262.

¹⁹ „Uns ist ab eurer berichtl. Anzeige vom 11. eman. der Verlust des so plözlich verstorbene alten Habels um so bedauerlicher zu vernehmen gewesen, als das zu zweiffeln, ob Wir wiederum einem so getreu- und emsigen Pallier überkommen mögen.“ Knížecí reskript, dat. Vídeň, 26. února 1766; viz SOAT, Vs Hluboká, sign. IB 7D 4b, fol. 102.

²⁰ Memoriál Carla Chadta, dat. s.l. 1784; viz SOAT-ČK, ÚK Třeboň, sign. B 7D 8, s. f.

²¹ Reisinger Friedlovi, dat. s. l. Český Krumlov, dat. 17. října 1791; viz SOAT, Vs Hluboká, sign. IB 7D 4b, fol. 212

²² Johann Gottlieb Mayer knížeti Josefu I. Adamovi, dat. Třeboň, 11. června 1744; viz SOAT-ČK, ÚK Třeboň, sign. B 7D 8, s. f.

²³ Chadt „in seinem handwerk wohl erfahren, und darbey fleißiger arbeiter ist.“ Reskript Josefa Adama, dat. Vídeň, 29. listopadu 1747; viz SOAT, Vs Třeboň, sign. IB 7D 8b, fol. 32.

²⁴ Purmistr a rada Husince, dat. 26. června 1741; viz SOAT-ČK, Vs Vimperk, inv. č. 4486, sign. IIIKα 26, kart. 387, 1666–1745, s. f.

²⁵ Burkhard Soběslavským, dat. Třeboň, 13. března 1750; viz SOKa Tábor, AM Soběslav, kart. 53, inv. č. 1060, sign. III F 1, fol. 49–50.

²⁶ Koncept dopisu, dat. 27. prosince 1776; viz SOAT-ČK, Vs Český Krumlov, sign. I 8D 4a, s. f.

²⁷ Knížecí reskript, dat. Hluboká, 12. listopadu 1728; viz SOAT, Vs Protivín, inv. č. 1771, sign. IIIKα 25d, kart. 65, fol. 21 (koncept in: SOAT-ČK, ÚK Protivín, sign. A 3Kα 2a/7, fol. 40)

²⁸ Fortin přitom uvedl, že vysílá „mého dobrého políra Josefa Jungbauera, který dobře dělati jest.“ Fortin Trinklovi, dat. Český Krumlov, 24. dubna 1728; viz SOAT, Vs Chýnov, sign. I 3Kα 14b, fol. 38.

²⁹ Koncept Pauera (?) Fortinovi, dat. s. l., 8. listopadu 1729; viz SOAT, Vs Chýnov, sign. I 6Bβ 1b, fol. 68.

³⁰ Gottlieb Mayer třeboňskému řediteli, dat. Třeboň, 11. prosince 1763; viz SOAT, Vs Hluboká, sign. IB 7D 4b, fol. 88.

³¹ Schválený návrh přestavby staré věže filiálního kostela Navštívení Panny Marie v Lašovicích. Šedě, modře a růžově lavírovaná perokresba s měřítkem 3 sáhů, signováno, aprobováno 17. června 1780. Papír, 25,8×43,3cm; viz SOAT, Vs Orlík, inv. č. 1136, sign. III Kα 12a, kart. 41, fol. 4.

³² Plán pravého křídla zámku v Postoloprtech – řezy a půdorysy tesařského díla. Šedě, žlutě a růžově lavírovaná perokresba, signováno, měřítko 7 vídeňských sáhů, 1785. Papír, 34,8×48,2cm; Plán levého křídla zámku v Postoloprtech – řezy a půdorysy tesařského díla. Šedě a žlutě lavírovaná perokresba, signováno, měřítko 7 vídeňských sáhů. Papír, 40,1×55,3cm. Viz SOAT-ČK, ÚK Postoloprty, sign. A 6Bβ 2a, s. f.

³³ Purkmistr a rada města Prachatic, dat. s. l., 29. června 1741; viz SOAT-ČK, Vs Vimperk, inv. č. 4486, sign. IIIKα 26, kart. 387, 1666–1745, s. f.

³⁴ Siebert knížeti Ferdinandu Vilému Eusebiovi, Křivoklát, dat. s. l., 26. ledna 1677; viz SOAT-ČK, ÚK Mšec, sign. A 6Bβ 2a, s. f.

³⁵ Zpráva krumlovského vrchního stavebního úřadu, dat. Český Krumlov, 14. března 1787; viz SOAT-ČK, ÚK Vimperk, sign. B 7D 8, s. f.

³⁶ Opis knížecího reskriptu, dat. Vídeň, 29. prosince 1792; viz SOAT, Vs Hluboká, sign. IB 7D 4b, fol. 221.

³⁷ Memoriál Martina Koutského, dat. s. l. 1759; viz SOAT-ČK, ÚK Chýnov, sign. B 7D 8, s. f.

³⁸ Suplika Johanna Kratochvila, s. d. (1747?); viz SOAT-ČK, ÚK Mšec, sign. B 7D 8, s. f.

³⁹ Takto jej označil protivínský ředitel Johann Doležal v konceptu dopisu knížeti, dat. Protivín, 3. září 1775; viz SOAT-ČK, ÚK Protivín, sign. A 3Kα 2a/1, s. f.

⁴⁰ Benedict Jungbauer Antonu de Bossi, dat. Postoloprty, 9. května 1768; viz SOAT, Vs Hluboká, sign. IB 7D 4b, fol. 83, 85.

⁴¹ „[...] würde ein solcher mensch vornehmlich anjezo, wo der Martinelli die Kostbahre Sti Craoli Boromaei kirchen, und die Kay. Bibliothe zubauen hat, viel zu sehen, und zu lernen gute gelegenheit finden,“ knížecí reskript, dat. Laxenburg, 27. května 1724; viz SOAT, Vs Hluboká, sign. IB 7D 4b, fol. 18–19.

⁴² Potvrzení přijetí o vyslání Gregora Kunsta z Hluboké do Vídně, jeho bratr Johann Kunst je prozatím v Praze. Knížecí reskript, Laxenburg, 19. června 1724; viz SOAT, Vs Hluboká, sign. IB 7D 4b, fol. 20.

⁴³ Knížecí reskript, dat. Vídeň, 11. ledna 1727; viz SOAT, Vs Hluboká, sign. IB 7D 4b, fol. 27.

⁴⁴ Körner von Escherichovi (koncept), dat. Hluboká, 1. září 1741; viz SOAT, Vs Hluboká, sign. IB 7D 4b, fol. 47

⁴⁵ Anton Dvořák vrchnímu hejtmánovi Olbrichtovi (koncept), dat. Hluboká, 17. března 1743; viz SOAT, Vs Hluboká, sign. IB 7D 4b, fol. 48.

⁴⁶ Olbricht Antonu Dvořákovi, dat. Třeboň, 18. března 1743; viz SOAT, Vs Hluboká, sign. IB 7D 4b, fol. 50.

- 47 „[...] jedoch könnte er Ihn nicht gleich vor einen Maurer Pallier, sondern nur vor einen gesellen aufnehmen, dieweil er Ihn vorhero probiren, und seine Capacität sehen müste,“ knížecí reskript, dat. Laxenburg, 27. května 1724; viz SOAT, Vs Hluboká, sign. IB 7D 4b, fol. 18–19.
- 48 Olbricht knížeti Josefu I. Adamovi, dat. Třeboň, 23. května 1743; viz SO-AT-ČK, ÚK Třeboň, sign. B 7D 8, s. f.
- 49 Samuel Bettman de Bossimu, dat. Praha, 22. března 1746; viz SOAT, Vs Hluboká, sign. IB 7D 4b, fol. 73.
- 50 Koncept dopisu knížeti Josefu I. Adamovi, Postoloprty, dat. 15. května 1747; viz SOAT-ČB, Vs Postoloprty, sign. II 7D 3i, s. f.
- 51 Zpráva vimperského hospodářského úřadu, dat. 5. dubna 1794; viz SOAT-ČK, Vs Vimperk, inv. č. 6179, sign. VII D 2k, kart. 948, s. f.
- 52 Reisinger knížeti, dat. Český Krumlov, dat. 29. března 1779; viz SOAT-ČK, ÚK Třeboň, sign. B 7D 8, s. f.
- 53 Memoriál Jacoba Libory, příloha hospodářské zprávy z 2. dubna 1785; knížecí přípis z 16. dubna 1785; viz SOAT-ČK, ÚK Třeboň, sign. B 7D 8, s. f.
- 54 Koncept knížecího reskriptu, dat. Postoloprty, 26. května 1787; viz SOAT-ČK, ÚK Třeboň, sign. B 7D 8, s. f.
- 55 Hospodářská zpráva, dat. Třeboň, 24. ledna 1792; viz SOAT-ČK, ÚK Třeboň, sign. B 7D 8, s. f.
- 56 Zpráva vrchního stavebního úřadu, dat. 10. listopadu 1798; viz SOAT-ČK, ÚK Vimperk, sign. B 7D 8, s. f.
- 57 Netolický ředitel Reisingerovi, dat. Netolice, 1. července 1774; viz SOAT, Vs Netolice, inv. č. 583, sign. VII D 4a, fasc. 955, fol. 22
- 58 Koncept dopisu krumlovskému řediteli, dat. Netolice, 6. dubna 1777; viz SOAT, Vs Netolice, inv. č. 583, sign. VII D 4d, fasc. 955, fol. 69. – Johann Watzl, dat. Český Krumlov, 12. dubna 1777; viz SOAT, Vs Protivín, inv. č. 2562, sign. 7D 3, kart. 430, fol. 70.
- 59 Dopis z 2. listopadu 1792; viz SOAT, Vs Protivín, inv. č. 2562, sign. 7D 3, kart. 430, fol. 228.
- 60 Wentzel Mareš/ Antonín Zelenka, dat. Hluboká, 7. října 1720; viz SOAT-ČK, ÚK Třeboň, sign. B 7D 8, s. f.
- 61 Reisinger vimperskému hospodářskému řediteli, dat. Český Krumlov, 14. května 1788; viz SOAT-ČK, Vs Vimperk, inv. č. 6178, sign. VII D 2i, kart. 948, s. f. – Plán pětiosé patrové budovy s mansardovou střechou, šedě, žlutě a růžově lavírovaná perokresba s měřítkem 8 sáhů, nesignováno, papír, 35×43,1cm, a rozpočet ve výši 1966 zl. v SOAT-ČK, ÚK Vimperk, sign. B 7D 8, s. f.
- 62 Zpráva krumlovského vrchního stavebního úřadu, dat. 9. července 1788; viz SOAT-ČK, ÚK Vimperk, sign. B 7D 8, s. f.
- 63 Mosbauer, Vimperk, dat. 13. prosince 1789; viz SOAT-ČK, Vs Vimperk, inv. č. 6179, sign. VII D 2k, kart. 948, s. f.
- 64 Správce Záhorka, dat. Drahonice, 30. dubna 1710; viz SOAT, Vs Protivín, inv. č. 2664, sign. IIIKα 12b, kart. 450, fol. 14
- 65 Takto je označen v konceptu dopisu vimperského hejtmana Prauna vrchnímu hejtmanovi Esserovi, dat. Vimperk, 15. srpna 1729; viz SOAT-ČK, Vs Vimperk, inv. č. 4672, sign. IIIKα 53c kart. 412, s. f.
- 66 Opis pamětního spisu z makovice kostela sv. Vojtěcha ve Lštění, dat. 31. srpna 1741; viz SOAT-ČK, Vs Vimperk, inv. č. 4486, sign. IIIKα 26, kart. 387, 1666–1745, s. f.
- 67 Fortin vimperskému hejtmanovi (?), dat. Český Krumlov, 10. ledna 1734; viz SOAT-ČK, Vs Vimperk, inv. č. 4580, sign. IIIKα 41d, kart. 403, s. f. – Reich připravuje projekt (pře)stavby vimperského mlýna.
- 68 Koncept knížecího reskriptu, dat. Vídeň, 13. února 1768; viz SOAT-ČK, ÚK Chýnov, sign. B 7D 8, s. f.
- 69 Čtvrtníček/Sstwrtniczek, dat. Orlík, 21. prosince 1780; viz SOAT, Vs Protivín, inv. č. 2562, sign. 7D 3, kart. 430, fol. 136
- 70 Dvořák Olbrichtovi (koncept), dat. Hluboká, 25. října 1731; viz SOAT, Vs Hluboká, sign. IB 7D 4b, fol. 39.
- 71 Dvořák Olbrichtovi (koncept), dat. Hluboká, 26. října 1731; viz SOAT, Vs Hluboká, sign. IB 7D 4b, fol. 40.
- 72 Körner kněžně, dat. Hluboká, 27. října 1733; viz SOAT, Vs Hluboká, sign. IB 7D 4b, fol. 43.
- 73 V červenci 1781 kníže Josef I. Adam nařizuje výplatu penze Schmidtové vdově. Matriční záznam o úmrtí se prozatím nepodařilo dohledat. Srov. koncept dopisu pokladně, Český Krumlov, 11. července 1781; viz SOAT-ČK, RAS, F. P. d., inv. č. 34, sign. F. P. d./34a, 1659–1798, kart. 22, s. f.
- 74 Memoriál Johanna Georga Schrenka, dat. leden 1751; viz SOAT-ČK, ÚK Třeboň, sign. A 6Bš 2a, fasc. III, 1749–1799, s. f.
- 75 Vimperský hejtman Čapek knížeti Josefu I. Adamovi, dat. Vimperk, 27. března 1756; viz SOAT-ČK, ÚK Vimperk, sign. B 7D 8, s. f.
- 76 Memoriál Josepha Schrodtera, s. d. (1756); viz SOAT-ČK, Vs Vimperk, inv. č. 6178, sign. VII D 2i, kart. 948, s. f.
- 77 Takto jej označuje Lorenz Habel v dopise de dato Hluboká, 12. června 1751; viz SOAT, Vs Protivín, inv. č. 1752, sign. IIIKα 24e, kart. 64, fol. 15.
- 78 Carl An. Hauzlik protivínskému hejtmanovi, dat. Písek, 21. května 1735; viz SOAT, Vs Protivín, inv. č. 2562, sign. 7D 3, kart. 430, fol. 37.
- 79 Zpráva hospodářského úřadu, dat. Hluboká, 16. dubna 1785; viz SOAT, Vs Hluboká, sign. IB 7D 4b, fol. 132.
- 80 Zelenka knížeti Josefu I. Adamovi (koncept) dat., Hluboká, 28. června 1768; viz SOAT, Vs Hluboká, sign. IB 7D 4b, fol. 112.
- 81 Knížecí reskript, dat. Vídeň, 1. prosince 1724; viz SOAT, Vs Hluboká, sign. IB 7D 4b, fol. 21.
- 82 Dopis de dato Postoloprty, 6. září 1788 (opis Krumlov, 16. září 1788); viz SOAT-ČK, ÚK Vimperk, sign. B 7D 8, s. f.
- 83 Johann Josef Doležal Mayerovi, dat. Postoloprty, 10. června 1765; viz SOAT, Vs Hluboká, sign. IB 7D 4b, fol. 95.
- 84 Knížecí reskript, dat. Vídeň, 27. července 1765; viz SOAT, Vs Hluboká, sign. IB 7D 4b, fol. 99.
- 85 „So wären Wir der unterthänigsten Meinung, womit höchst dieselbe anfangs gemelten Witscigl aus hiesiger arbeith entlassen, und noch auf einige Jahren in große Städte zu deßem besern qualificierung gnädigst anzureisen.“ Zelenka knížeti Josefu I. Adamovi (koncept), dat. Hluboká, 13. května 1766; viz SOAT, Vs Hluboká, sign. IB 7D 4b, fol. 108–109.

Figures: 1 – Lorenz Habel, **the approved plan for the construction of the Chapel of the Virgin's Betrothal in Mláka** (Postoloprty estate), paper, 40.2×43.5cm, 1744. Třeboň, State Regional Archive; **2** – Johann Chadt, **plan for the attic of the never built Church of St Anne in Počeradý** (Postoloprty estate), paper, 38×28cm, 1782. Třeboň, State Regional Archive, Český Krumlov Office; **3** – Johann Jobst, **plan for the renovation of the Church of SS Peter and Paul in Svěraz** (Český Krumlov estate), approved by the consistory and Prince Josef I. Adam of Schwarzenberg, paper, 51.1×34.9cm, 1774. Třeboň, State Regional Archive, Český Krumlov Office; **4** – Johann Lhotta, **alternative plan for the office building in the foreground of Hluboká Castle**, paper, 39×52cm, pre-1833 (?). Třeboň, State Regional Archive; **5** – Wenzel Wytschigl, **the never used design for the Church of St Anne in Počeradý** (Postoloprty estate), paper, 41×44.4cm, 1782. Třeboň, State Regional Archive, Český Krumlov Office.